

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ
В ПРИШКІЛЬНОМУ ОЗДОРОВЧОМУ ТАБОРІ**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:
студентка 6 курсу, 631 групи
Білейчук Тетяна Василівна
Керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Біленкова Л.М.

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № 4/1 від 16 листопада 2021 р*

Зав. кафедрою _____ проф. Романюк С.З.

ЧЕРНІВЦІ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ	
1. РОБОТИ В УМОВАХ ПРИШКІЛЬНОГО	
ОЗДОРОВЧОГО ТАБОРУ.....	8
1.1. Проблема організації виховної роботи в таборі з денним перебуванням в науковій літературі.....	8
1.2. Зміст організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі.....	19
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ.....	27
РОЗДІЛ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
2. ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В	
ПРИШКІЛЬНОМУ ОЗДОРОВЧОМУ ТАБОРІ.....	28
2.1. Вивчення досвіду організації виховної діяльності в пришкільних оздоровчих таборах.....	28
2.2. Інноваційні форми та методи організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору.....	36
2.3. Методичні рекомендації до організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору з денним перебуванням.....	47
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ.....	60
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

У реформаційних умовах розвитку українського суспільства дитина молодшого шкільного віку має розвиватися, як носій української ментальності з урахуванням компетентнісного підходу. На цій основі в Україні розгорнулися творчо-наукові розвідки, з метою вдосконалення системи виховання, підвищення освітнього процесу підростаючого покоління на якісно новий ступень.

Виховання дітей молодшого шкільного віку, що формується у безперервному педагогічному процесі – продовжується в пришкільних закладах з денним перебуванням оздоровлення, відпочинку. Їхня діяльність зорієнтована на організацію розумного дозвілля, літнього канікулярного відпочинку, спрямована на зміцнення здоров'я, задоволення потреб, розвиток здібностей, нахилів, інтересів та духовних запитів дітей молодшого шкільного віку. Організація виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору інтегрує взаємозв'язок канікулярного літнього відпочинку та праці з оздоровчою, пізнавальною, етичною, превентивною, фізичною, естетичною діяльністю.

Зміст та способи виховної роботи в пришкільному таборі визначаються його статутом, педагогічним персоналом і спрямовуються на врахування принципів ініціативи та самодіяльності дітей молодшого шкільного віку, демократичний підхід та гуманізацію, розвиток українських культурно-історичних звичаїв та традицій, пріоритетність загальнолюдських ціннісних орієнтирів.

Організація виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах характеризується двома взаємопов'язаними сторонами. Одна визначається педагогічним впливом вожатого/вихователя, табірної колективу, друга спрямована на готовність вихованця сприймати й усвідомлювати даний вплив. Для ефективного виконання визначених завдань вихователі/вожаті повинні глибоко усвідомлювати базові психолого-педагогічні особливості й закономірності виховного процесу в умовах табору з денним перебуванням.

Саме тому серед комплексу різних методів та форм підготовки майбутніх вчителів початкових класів до організації виховної діяльності в закладі загальної середньої освіти важливе місце посідає проходження педагогічної виховної та практики в пришкільних оздоровчих таборах. Це, по суті, перші самостійні кроки в майбутній професії вчителя.

Питання ефективної організації виховної роботи в закладах відпочинку та оздоровлення дітей досліджуються вченими, педагогами-практиками, методистами. Загальні аспекти виховання особистості розкриває І.Бех; методичні аспекти виховної роботи – Т.Дем'янюк, С.Карпенчук, Л.Суходольська, М.Фіцула; Б.Кобзар, С.Макарова фокусують свою вагу на педагогічній діагностиці виховного процесу; підготовку педагогічних кадрів для роботи в позашкільних закладах розкривають Л.Біленкова, В.Берена; І.Дмитрик і Я.Бурлака вказують на впровадження технологій виховного процесу; Е.Докуніна, В.Кириченко, Г.Ковганич характеризують співпрацю з батьками в організації виховної роботи, І.Зязюн досліджує педагогічну майстерність майбутнього педагога; О.Дворук акцентує увагу на процесі виховання очима дитини; О.Бартків, Н.Бугайчук, В.Грановський розкривають методику роботи в пришкільних оздоровчих таборах тощо.

Організація виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах регламентується нормативною базою. Так, однією зі стратегічних цілей державної політики у межах соціального захисту громадян країни є реалізація права кожної дитини на оздоровлення і повноцінний відпочинок. На реалізацію даного права в нашій державі розроблено сукупність заходів, орієнтованих на вдосконалення механізмів надання дітям, у нашому випадку, молодшого шкільного віку, відповідних послуг з організації оздоровлення та корисного відпочинку в канікулярний літній період. Основною нормативною базою виступає документ, що визначає завдання у створенні оптимальних умов для організації повноцінного відпочинку дітей – Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 524-р «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей

на період до 2025 року». В даному документі особлива увага приділяється організації таборів з денним перебуванням (пришкільних оздоровчих таборів різних типів) через високу собівартість послуг з літніх (заміських) таборів оздоровлення та відпочинку «на сьогодні оздоровлення та відпочинок дітей забезпечується насамперед завдяки збільшенню обсягу наданих послуг у закладах з денним перебуванням, а також у таборах, де відпочинок поєднується із вивченням іноземних мов» (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 524-р «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року»). Таким чином, організація виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах повинна відповідати сучасним запитам дітей молодшого шкільного віку та їхніх батьків. Як наслідок, ставляться високі вимоги до самої організації виховної діяльності в таборах з денним перебуванням. Тому так важливо педагогічному колективу табору у своїй роботі з вихованцями використовувати різноманітні форми діяльності, з метою задоволення потреб у повноцінному відпочинку та оздоровленні, розвитку інтересів, здібностей дітей молодшого шкільного віку.

Значущість та актуальність означеної проблеми спрямували нас на вибір теми дипломної роботи **«Особливості організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі»**.

Мета дослідження – обґрунтувати організаційно-методичне забезпечення організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі.

Відповідно до мети, виокремлено **завдання дослідження**:

1. проаналізувати погляди вчених на проблему організації виховної роботи в таборі з денним перебуванням;
2. розкрити зміст організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі;
3. обґрунтувати організаційно-методичне забезпечення організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі.

Об'єкт дослідження – організація виховної діяльності в пришкільному оздоровчому таборі.

Предмет дослідження – організаційно-методичне забезпечення організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору.

Під час роботи над дипломним дослідженням використано комплекс **методів наукового дослідження:**

- **теоретичні** – аналіз нормативної бази та науково-методичної літератури на предмет організації виховної роботи в закладах оздоровлення та відпочинку з денним перебуванням, характеристика наукових концепцій, способів організації виховної діяльності пришкільного табору з дітьми молодшого шкільного віку; порівняння, узагальнення, аналіз, синтез стосовно конкретизації понятійно-категоріального апарату дипломної роботи, аналіз досвіду пришкільних оздоровчих таборів в організації виховної діяльності; розкриття форм та методів організації виховної роботи пришкільного табору у вихованні дітей молодшого шкільного віку.

- **емпіричні** – дослідження та узагальнення досвіду пришкільного оздоровчого табору з денним перебуванням; вивчення досвіду організації виховної роботи, звітної документації по практиці в пришкільних оздоровчих таборах майбутніх вчителів спеціальності «Початкова освіта», вивчення незалежних характеристик з документації пришкільних оздоровчих таборів, з'ясування реальної картини в організації виховної роботи табору з денним перебуванням.

Теоретичне значення дипломної роботи полягає в розкритті змісту та сутності організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору, в обґрунтуванні форм та методів організації виховної діяльності пришкільного оздоровчого табору, вивченні досвіду організації виховної роботи пришкільних оздоровчих таборів, розкритті методичних рекомендацій організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору, в аналізі нормативної бази, наукових підходів вчених, визначенні дефініцій, що закладені в основу дослідження.

Практичне значення полягає у можливості використання результатів дослідження з організації виховної роботи вихователями/вожатыми пришкільних оздоровчих таборів, майбутніми вчителями у підготовці до даного виду діяльності.

Апробація теми дипломної роботи. Участь у онлайн-конференції «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії перспективи», 21-22 жовтня 2021 року, м. Кам'янець-Подільський, тема: «Організація виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі. Отримано сертифікат що засвідчує участь у конференції.

Структура дипломної роботи представлена вступом, двома розділами з відповідними параграфами, висновками до кожного розділу, загальними висновками, списком використаних джерел та додатками

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ПРИШКІЛЬНОГО ОЗДОРОВЧОГО ТАБОРУ

1.1. Проблема організації виховної роботи в таборі з денним перебуванням в науковій літературі

Забезпечення умов для гармонійного розвитку дитини молодшого шкільного віку – одне з пріоритетних завдань сучасної позашкільної освіти. Саме тому, основним орієнтиром виховної роботи пришкільного оздоровчого табору є отримання вихованцем компетентностей соціальної поведінки та життєвого досвіду, які потрібні будуть йому в протязі всього життя.

В змісті педагогічної діяльності виховна робота має забезпечити цілеспрямований вплив на дитину молодшого шкільного віку, прийняття нею даних виховних впливів, що призводить до виникнення необхідності у самовихованні.

Саму дефініцію «організація виховної роботи» за переконаннями Т.Дем'янюк (2006) можна розкривати як «сукупність певних процесів виховної діяльності, в яких приймають участь педагоги, батьки та інші учасники виховного процесу, які покликані, враховуючи умови життя дитини (вік, індивідуальні особливості тощо), сформувати певні риси вихованців, використовуючи при цьому систему планування, організацію та проведення певних виховних дій у дитячому колективі» (с.57).

Нормативною базою визначено основні напрями організації виховної діяльності в закладах оздоровлення з денним перебуванням, сутність яких можна схарактеризувати, як:

- розвиток патріотичної та національної свідомості;
- формування культури спілкування та почуття поваги до традицій, звичаїв та культури українського народу;
- побудова особистого світогляду;
- засвоєння моральних орієнтирів;
- формування творчої особистості з пошаною до праці;

- психічний та фізичний розвиток особистості;
- освіченість дитини молодшого шкільного віку;
- формування екологічної свідомості;
- розвиток здібностей, нахилів та талантів, забезпечення умов для їхньої реалізації;
- здобуття навичок міжособистісної комунікації тощо.

Організація канікулярного літнього відпочинку в пришкільному оздоровчому таборі – одна з найважливіших складових виховної роботи в закладі оздоровлення на базі закладу загальної середньої освіти в канікулярний період. Організована виховна робота з дітьми в канікулярний літній період забезпечує реалізацію принципу безперервності педагогічного процесу, майже, протягом всього календарного року, оскільки, сьогодні дитячий пришкільний оздоровчий табір є закладом, що не лише створює умови для здійснення оздоровлення і відпочинку дітей молодшого шкільного віку, а й реалізує освітню та виховну функції.

Пришкільний оздоровчий табір є закладом позашкільної освіти з денним перебуванням, організований з метою оздоровлення та повноцінного відпочинку дітей. Основними завданнями діяльності якого є застосування права кожної окремої дитини молодшого шкільного віку на корисний відпочинок, загартування, оздоровлення, створення змістовного (розумного) дозвілля, задоволення потреб, інтересів та запитів дітей відповідно до індивідуальних та вікових особливостей. Відповідно Закону України «Про позашкільну освіту» пріоритетними завданнями позашкільної освіти є:

- «виховання громадянина України;
- вільний розвиток особистості та формування її соціально-громадського досвіду;
- виховання у вихованців поваги до Конституції України, прав і свобод людини та громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії;

- виховання у вихованців патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей Українського народу, а також інших націй і народів;

- виховання у вихованців шанобливого ставлення до родини та людей похилого віку;

- створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і– фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів;

- здобуття учнями, вихованцями, слухачами первинних професійних навичок і вмінь, необхідних для їхньої соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності;

- формування у вихованців, учнів і слухачів свідомого й– відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, навичок безпечної поведінки; задоволення освітньо-культурних потреб вихованців, учнів і слухачів, які не забезпечуються іншими складовими структури освіти;

- задоволення потреб вихованців, учнів і слухачів у професійному самовизначенні і творчій самореалізації;

- пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих і талановитих вихованців, учнів і слухачів;

- вдосконалення фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів, підготовка спортивного резерву для збірних команд України з різних видів спорту;

- організація дозвілля вихованців, учнів і слухачів, пошук його нових– форм;

- профілактика бездоглядності, попередження правопорушень;

- виховання в учасників освітнього процесу свідомого ставлення до– власної безпеки та безпеки оточуючих;

- формування здорового способу життя вихованців;

- здійснення інформаційно-методичної та організаційно-масової роботи»
(Закон України «Про позашкільну освіту»).

Організація виховної роботи в пришкільному оздоровчому закладі з денним перебуванням орієнтована не розумний взаємозв'язок літнього відпочинку, трудової діяльності, спортивних нахилів з оздоровчою, пізнавальною, етичною, естетичною, ігровою, комунікативною діяльністю.

Шляхи організації виховної роботи регламентуються статутом пришкільного оздоровчого табору, педагогічним ресурсом і базуються на принципах добровільності, ініціативи та самодіяльності вихованців. За час перебування дітей у пришкільних таборах повноцінного відпочинку та оздоровлення забезпечуються умови для гармонійного розвитку внутрішнього потенціалу, творчих нахилів та здібностей дітей молодшого шкільного віку, спрямування на формування ключових компетентностей, розширення загального кругозору, збагачення інтелектуального розвитку на основі залучення до різноманітної, соціальної значимої і особистісно-привабливої, цікавої діяльності, змістовної комунікації та партнерських міжособистісних відносин у тимчасово створеному, почасти, різновіковому дитячому колективі.

За свідченнями вчених, основними напрямками, що визначають зміст позашкільної освіти в пришкільних оздоровчих закладах відпочинку є:

Соціокультурний напрям, який орієнтований на допомогу дитині молодшого шкільного віку у визначенні власного статусу, включаючи її у процес соціальних відносин, «зростання її престижу та авторитету, виконання різних соціальних ролей, раннє залучення до участі у вирішенні трудових, соціально-політичних, моральних проблем суспільства» (Грива, 2007, с.87).

Художньо-естетичний напрям характеризується художньо-естетичною освіченістю та вихованістю особистості дитини молодшого шкільного віку, що здатна до самовираження, саморозвитку, самовдосконалення, розвиток художньо-естетичної культури способами найкращих українських та загальносвітових культурологічних здобутків, орієнтує на вироблення вмінь примножувати культурно-мистецькі надбання народу.

Дослідницько-пошуковий (експериментальний) визначається включенням дітей молодшого шкільного віку в науково-дослідну роботу, поширенням наукових знань та їх трансформації в інструментарій творчого пізнання навколишнього світу.

Науково-технічне спрямування орієнтоване на розвиток у дітей молодшого шкільного віку технічних та технологічних компетентностей, збагачення їх політехнічного кругозору, «задоволення потреб юної особистості у вдосконаленні освіти з основ інформатики та комп'ютеризації, конструкторської, експериментальної та винахідницької діяльності, реалізації здібностей шляхом пошуку та розвитку вмінь, навичок технічного моделювання, конструювання тощо» (Вовк, 2020).

Екологічно-природне орієнтується на засвоєння знань про навколишній світ (природний і соціальний) усвідомлення дитиною себе як частини природи та здатність постійного спілкування з природним середовищем; формування екологічного світогляду особистості, здобуття знань, вмінь, навичок, екологічного досвіду вирішення екологічних проблем та передбачення ймовірних наслідків особистої природоперетворюючої життєдіяльності; включення у практичну природоохоронну роботу, екологічну діяльність з збереженням природного середовища.

Туристсько-краєзнавче спрямування на залучення до активної життєдіяльності у осередку туризму і краєзнавчої роботи, експериментальної роботи та дослідницького пошуку у галузі знань про сукупність генетичної картини життя окремих територій, вивчення певних географічних об'єктів і соціальних явищ в природно-історичному напрямку, а також розвиток фізично-здорової та духовно-сформованої особистості.

Фізкультурно-оздоровче спрямування полягає у забезпеченні науково-обґрунтованого об'єму рухової активності дітей молодшого шкільного віку, формування у вихованців здатностей до здорового способу життя як неодмінної складової загальної культури вихованця та здобуття системи знань про людину та її повноцінне фізичне і духовне формування, розвиток фізичних

якостей, загартування, зміцнення здоров'я дитини, досягнення гармонії духу та фізичного тіла.

За *військово-патріотичним* напрямом забезпечується розвиток громадянина, формування високих духовних рис та патріотичного почуття, свідомої громадянської відповідальності за життя рідного народу, країни, підготовка підростаючого покоління до військової служби.

Дозвіллево-розважальний напрям забезпечує організацію розумного, культурного дозвілля дітей молодшого шкільного віку, комунікативних здібностей у спілкуванні з однолітками у різноманітних формах ігрової та розважальної виховної діяльності, покращення психологічного стану здоров'я, зняття напруги, як фізичної так і психологічної.

Таким чином, такі напрямки організації виховної діяльності повинні створити сприятливі умови для самовираження та самовизначення особистості дитини молодшого шкільного віку, від розвитку стійкої мотивації до професійної орієнтації в майбутньому.

Важливим завданням вожатих/вихователів у пришкільних оздоровчих таборах є продовження в канікулярний літній період розвитку дитини молодшого шкільного віку як суб'єкта життєдіяльності, осмислення значимості самостворення гідного особистого життя. Це потребує насамперед розвитку у дітей молодшого шкільного віку в умовах табору з денним перебуванням ціннісного відношення до себе як до особистості, до інших дітей, їхніх дій, до навколишнього середовища, об'єктів, предметів, явищ, розвиток відповідальності за власну життєву дорогу, за уміння керувати особистим життям як подарунком природи в біологічному, соціальному проявах. Це потребує формування у дітей критичного та філософського мислення, осмисленого сприймання реальності, не залежно від ситуації, уміння абстрагуватись та узагальнювати.

Отож, на нашу думку, пришкільні оздоровчі табори займають чільне місце у процесі безперервної виховної системи. Після закінчення епідеміологічного періоду, пов'язаного з «ковідною» інфекцією та вірусом,

їхня мережа відновиться, розшириться, будуть виникати нові типи пришкільних оздоровчих таборів різної форми власності, збільшиться термін перебування дітей молодшого шкільного віку в таборі від трьох тижнів мінімум до місяця, з метою оздоровлення дітей, які з тих чи інших причин не матимуть можливість відпочивати у заміських літніх оздоровчих таборах.

Як уже зазначалося вище, вихований процес – це безперервна система. В умовах пришкільного оздоровчого табору, як правило, вирішуються всі типові виховні завдання, що і в межах сім'ї та закладу загальної середньої освіти, звичайно, враховуючи специфіку табору з денним перебуванням. За свідченнями науковців, організація виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі характеризується рядом конкретно-предметних особливостей, у зрівнянні з виховною системою у школі:

Перша особливість – виховний процес в пришкільному оздоровчому таборі проектується на реалізується з врахуванням тимчасово утвореного, та більшості – різновікового колективу. Тому перед педагогічним колективом табору постає завдання організувати, згрупувати та підібрати оптимальні форми та методи роботи з вихованцями, адже в одному загоні можуть бути діти першого та другого року навчання в школі, або третього, четвертого.

Наступна особливість полягає в тому, що більшість видів виховної роботи здійснюються в дитячих загонах, з різним соціальним та життєвим досвідом вихованців, з різними умовами життя; діти в таборі перебувають не в своїх класних колективах, а в колективах, що створені в умовах літнього періоду з чітко визначеним режимом дня з метою оздоровлення.

Важливою особливістю є організація виховної роботи, яка ґрунтується на принципах добровільності в участі вихованців у різних виховних справах, у довільному виборі дітьми занять, які їх цікавлять. Дана обставина спрямовує вожатих на створення варіативних програм виховної діяльності.

Наступна особливість виражається короткою тривалістю періоду табірної зміни, що характеризується чітким початком і завершенням табірної зміни (три тижні), обов'язковою оцінкою діяльності кожного вихованця,

наданням можливості дітям осмислити і усвідомити результати своєї діяльності.

Специфічними є виховні можливості тимчасового дитячого колективу (загону) табору. Адже, як відомо, у новому для дитини оточенні, під час активної комунікації інтенсивніше і глибше відкривається особистість дитини молодшого шкільного віку, почасти в таких обставинах можна скоріше виявити те, що під час навчального року і школі є прихованим, тобто повніше діагностувати і зрозуміти психологічний стан вихованців. Моральна атмосфера пришкільного оздоровчого табору, відсутність уроків, перевірки домашніх завдань, канікулярний період відпочинку, доброзичливе ставлення ще вчорашнього вчителя у ролі вожатого, сприяє самоствердженню тих дітей молодшого шкільного віку, які у шкільному житті рахувалися «невстигаючими», чи не дисциплінованими. У пришкільному таборі вихованці ведуть себе самостійніше, а ніж в школі чи в сім'ї. Тут значно менше правил та обов'язків, менше вимог, що гальмують бажання до самостійності, і більше сприятливих умов, що сприяють творчому розвитку, ініціативі, кмітливості, активності дітей.

В організації виховної роботи в таборі працюють вчорашні класні керівники, які в умовах дозвілля, у статусі вихователя/вожатого можуть краще пізнати своїх учнів, вчителі-предметники, які будуть працювати з дітьми молодшого шкільного віку в середній школі, представники інтелігенції, студенти-практиканти, які почасти вибудовують свої відносини з вихованцями на рівні педагогічної інтуїції та особистого менталітету.

Організація виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі реалізується, як зазначає І.Гуткін (2006), «у сприятливих умовах природного середовища і соціального оточення. Усе, що є навколо, може стати зоною дитячої турботи, загонової дії» (с.20). Загонова кімната, яка має інший вигляд, а ніж клас. Різноманітні прогулянки, екскурсії, походи, що акцентують увагу вожатих на безпеці життя вихованців у природному й соціальному середовищі.

Організація виховної роботи з дітьми в умовах пришкільного оздоровчого закладу повинна забезпечуватися дотриманням чіткого режиму дня, порядку і чистоти загонних приміщень, реалізацію санітарно-гігієнічних вимог в їдальні та харчування поза межами табору. О.Дмитров (2005) вказує, що «особливо уважно слід організовувати виховну роботу зі збереження стану здоров'я дітей, профілактики захворювань, створення порядку та затишку у загонних кімнатах, ігрових майданчиках, кінотеатрах, місцях відпочинку. Значне місце у виховній роботі з дітьми відводиться культурі харчування» (с.41).

Важливою особливістю організації виховної діяльності в пришкільному оздоровчому закладі з денним перебуванням є оздоровлення вихованців з використанням ігор на свіжому повітрі, прогулянок до парку, лісу, заміських транспортних екскурсій. «Саме тут має бути чітка виховна робота із самозбереження життя дітей і вихователів, попередження можливого травматизму і захворювань», зазначає О.Братків (2008, с.49).

Специфічним є те, за поглядами І.Клід (2011), що «велика кількість виховних завдань, що їх необхідно вирішувати протягом зміни, створюють напружений ритм роботи всього педагогічного колективу, мобілізують його творчі сили і допомагають у досягненні головної мети; оздоровлення дітей, створення у них доброго емоційного настрою, привнесення почуття гри, романтики в їхнє повсякденне життя; виявлення інтересів, захоплень дітей, розвиток бажання дістати нові знання, вміння, навички; навчання дітей діяти в колективі; залучення до трудових справ на користь і радість оточуючих» (с.34).

Таким чином, врахування педагогічними працівниками пришкільного табору вище зазначених особливостей організації виховної роботи виступає важливою передумовою для реалізації в таборі радісної дозвіллієвої атмосфери і забезпечення корисного для здоров'я та повноцінного канікулярного літнього відпочинку і розвитку вихованців на базі закладу загальної середньої освіти. Основним нормативним документом, який регламентує завдання організації виховної роботи в таборі з денним перебуванням (пришкільному

оздоровчому таборі) є «Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 524-р Київ «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року»» щодо забезпечення сприятливих умов відпочинку та оздоровлення дітей молодшого шкільного віку. Де зазначається, що *дитячий пришкільний оздоровчий заклад з денним перебуванням* – це «заклад, який створюється на базі закладу загальної середньої освіти і в якому діти перебувають протягом дня, але не менше чим 6 годин» (Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року»).

Повноцінний відпочинок та оздоровлення дитини молодшого шкільного віку в пришкільному оздоровчому таборі відбувається впродовж однієї зміни (21 день). Як регламентується чинним законодавством, згідно з яким *«відпочинкова зміна* – це період перебування дитини в дитячому пришкільному закладі оздоровлення та відпочинку не менше 14 днів; *оздоровча зміна* – це період перебування дитини в дитячому пришкільному закладі оздоровлення та відпочинку не менше 21 дня; *профільна зміна* (поглибленим вивченням іноземної мови, екологічні, математичні зміни) – період перебування дитини в дитячому пришкільному закладі оздоровлення та відпочинку, протягом якого дитина крім послуг з оздоровлення та відпочинку отримує комплекс послуг, спрямованих на розвиток певних здібностей та інтересів; *тематична зміна* – оздоровча або відпочинкова зміна, протягом якої дитина крім послуг з оздоровлення та відпочинку отримує комплекс додаткових послуг, спрямованих на розвиток її здібностей та інтересів за напрямками позашкільної освіти, фізичної культури та спорту, соціальної реабілітації, соціального захисту тощо за спеціальною програмою» (Типове положення про організацію виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах). Прийняття вихованців до пришкільного оздоровчого табору здійснюється за підстави заяви батьків (або осіб, які їх замінюють, опікунів,

підклубальників), наявної довідки про стан здоров'я вихованця, з профілактичними щепленнями.

Особливі вимоги до педагогічних працівників пришкільного оздоровчого табору, оскільки готуючись до організації виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку в таборі з денним перебуванням сучасному вожатому, потрібно ознайомитися з основними нормативними документами, програмами, інструкціями, що визначають права та обов'язки вихованців, окреслюють діяльність вожатих/вихователів – усього персоналу, хто працює з дітьми молодшого шкільного віку влітку (Закон України «Про охорону дитинства», «Конвенція ООН про права дитини», «Типове положення про дитячий пришкільний оздоровчий табір», «Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 524-р Київ «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року», «Положення про дитячий оздоровчий табір з денним перебуванням», «Програму федерацій дитячих організацій України «Я – родина – Батьківщина».

Отже, аналізуючи проблема організації виховної роботи в таборі з денним перебуванням в теорії та практиці, зазначимо, що організація виховної роботи в пришкільному оздоровчому закладі з денним перебуванням регламентується нормативними документами де визначено основні завдання та напрями роботи з дітьми молодшого шкільного віку в канікулярний період за принципом безперервності виховного процесу. За твердженнями вчених виховна роботи в пришкільних оздоровчих таборах має свої особливості: відповідно до чітко визначеного режиму дня, харчування, виїзних екскурсій, прогулянок, походів з збереженням безпеки життєдіяльності дітей, організації та проведення різних видів роботи з метою оздоровлення та розвитку здібностей і нахилів тимчасового створеного дитячого колективу, готовність вчителів початкової школи до роботи в статусі вожатого в таборі з вихованцями та їхніми батьками.

1.2. Зміст організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору

Організація виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку в пришкільному оздоровчому таборі – одна з найважливіших складових освітнього процесу в канікулярний період літнього відпочинку. Організована виховна діяльність вихованців в літку в таборі з денним перебуванням реалізується безперервністю освітнього процесу впродовж всього року, оскільки пришкільний літній оздоровчий заклад є табором, де не тільки здійснюється оздоровлення і відпочинок дітей молодшого шкільного віку, а й виконується освітня і виховна функції.

Організація виховної роботи в таборі з денним перебуванням вміщує поєднання оздоровчої, відпочинкової, трудової, спортивної, пізнавальної (освітньої), естетичної, ігрової, комунікативної життєдіяльності.

Зазначимо, що зміст, методи, форми та засоби виховної діяльності в пришкільному оздоровчому закладі з денним перебуванням регламентуються статутом табору, професійною діяльністю педагогів і базуються на основному для позашкільної роботи принципі – добровільності участі у ній, а також на основних положеннях ініціативи та самодіяльності вихованців, демократичності, гуманізму, формуванні моральних орієнтирів та цінностей.

За час перебування вихованців у пришкільних оздоровчих таборах створюються сприятливі комфортні умови для формування їхнього природного потенціалу, розвитку творчих здібностей, формуванню ключових компетентностей НУШ, збільшення та розширення світогляду, підвищення інтелектуального розвитку через залучення до різноманітної, соціально-значимої і особистісно-цікавої діяльності, змістовної комунікації та партнерських міжособистісних відносин у тимчасовому дитячому колективі.

Тому майбутній вчитель початкової школи у підготовці до роботи в пришкільних оздоровчих таборах на думку В.Лаппо (2016) має бути «компетентним у своїй справі, вміти організувати творче колективне життя дітей, пробудити в них ініціативу, самостійність» (с.10).

Відповідно «Типового положенням про пришкільний оздоровчий табір» до організації виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах під час літніх канікул крім вчительського персоналу закладу загальної середньої освіти, можуть «залучатися студенти педагогічних, медичних та інших навчальних закладів, які перед початком роботи повинні пройти спеціальну підготовку відповідно до порядку, встановленого Міністерством сім'ї, молоді та спорту України» (Типове положення про пришкільний табір з денним перебуванням).

У ході підготовки, чи курсової підготовки до роботи в пришкільних оздоровчих таборах потрібно розглянути, за переконаннями Л.Дубровської (2012), такі теми: «організаційно-методичне забезпечення пришкільного літнього відпочинку дітей; безпека життєдіяльності вихованців у літньому пришкільному та профільних таборах з денним перебуванням; залучення підлітків до соціально значущої діяльності вожатих пришкільного літнього табору; виховання моральної та екологічної культури, патріотичних почуттів – основні завдання літнього табору; створення умов для формування ініціативного педагогічного колективу вихователів літнього пришкільного табору; здоров'язберігаючі технології в літньому таборі» (с.76).

Крім того, на нашу думку, важливою складовою підготовки до роботи в таборах з денним перебуванням виступає ведення документації (план виховної роботи табору (загону) на зміну, робочий план на день; план-мережа (сітка) виховної роботи табору (загону) на зміну; план діяльності гуртків; план-конспект підготовки та проведення табірних (загонових) виховних заходів; наказ на екскурсію чи прогулянку за межами табору, щоденник діагностичних (психолого-педагогічних) спостережень за дітьми молодшого шкільного віку; соціально-психологічний паспорт на кожного вихованця, медичні довідки.

Сутнісною характеристикою організації виховної роботи дітей молодшого шкільного віку в пришкільному оздоровчому закладі в залежності від вікових та індивідуальних особливостей вихованців табірної зміни, за

твердженнями В.Гаврішко (2011) є «проведення кожного дня змістовної, цікавої і активної роботи з організації самодіяльності вихованців. Слід працювати так, щоб у загоні не нудьгували.

Протягом зміни (21 день) загін має виконати не одну цікаву і важливу справу. Зокрема навчитися корисного ремесла, провести спартакіаду, організувати корисні справи. Вожатий повинен знати і вміти як організувати цікавий виховний захід, конкурс, вікторину, вдало залучати кожну дитину до будь-якої загонової або ж загально-табірної справи (с.56).

Згідно з поглядами вчених, у організації виховної справи (заходу) можна окреслити чотири основних частини (етапи): підготовчо-організаційна частина до проведення заходу, саме проведення виховної справи, підсумок виховного заходу та самоаналіз результатів проведення.

Особливість основних етапів залежатиме від обраної теми та методів і форми проведення виховної справи, проте можна опосередковано виокремити схематично окреслити загально-методичні підходи, що розкриті в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Структура виховної справи

1.	Підготовчий етап	Визначається мета, завдання з врахуванням соціальної ситуації, підпорядковувати виховну діяльність очікуваним результатам, з'ясувати рівень вихованості дитячого колективу (загону) та окремих вихованців, здійснити чіткий аналіз щодо рівня підготовки дітей до сприймання виховного впливу
2.	Проведення виховного заходу	Вибір тематики. Планування основних етапів виховної справи. Організація підготовчого етапу виховного заходу. Оптимальна змістова складова виховного заходу. Добір ефективних методів і видів, засобів діяльності. Динамічність проведення, раціональний розподіл. Різноманітність та творчий характер роботи. Сприятливий мікроклімат.

		Відповідність форм та методів роботи обраній тематиці.
3.	Завершальний етап	Рефлексія. Аналіз підсумків заходу.

Під час організації етапу підготовки до проведення виховного заходу в пришкільному таборі з загоном перед вожатим з'являється важливе завдання – в партнерській взаємодії з вихованцями чітко визначити напрямки діяльності, правильно розподілити обов'язки між дітьми, при цьому спрогнозувавши не тільки те, що має бути здійснено, але й як це має бути реалізовано.

Загально відомий той факт, що самому щось задумане здійснити легше, простіше і швидше, а ніж залучити цього інших. Проте основна функція вожатого і полягає в тому, щоб організувати та спрямувати діяльність дітей. Тому у ході планування, підготовки та проведення виховних заходів важливо долучати самих вихованців загону під супроводом вожатого.

Від правильності планування і організації виховного заходу, на думку Р.Науменко (2008), «залежить виконання виховної справи, тому педагогу, щоб не зійти з визначеного курсу в досягненні мети, необхідно навчитися відрізняти головне від другорядного, щоб деталі і дрібниці не відібрали основні сили і час» (С.49-57).

Планування буде ефективним, а проведення успішним, коли вожатий буде дотримуватися наступних рекомендацій:

1. Врахування вікових та індивідуальних особливості дітей молодшого шкільного віку, рівня їх підготовки до різного роду запланованих завдань. Висока складність запропонованих видів робіт перетворить виховний захід на формальний і нудний.

2. Виховна справа – захід колективний, а отже, планування має вирізнятися колективним характером.

3. Ознайомлення з способами сітьового проєктування. Важливо залучити вихованців до такого виду планування і навчити їх так прогнозувати

майбутню діяльність, оскільки тільки при детальній організації всі учасники та засоби можуть утворити певний живий процес.

Участь вихованців у плануванні та організації виховної справи сприятиме формуванню важливих рис особистості – цілеспрямованості, відповідальності, умінню довести справу до завершення, дисциплінованості, сили волі, терпінню. В ході підготовки до проведення виховного заходу, залежно від обсягу роботи, залежить і витрачений час.

До прикладу лєвова частка часу йде на написання плану-конспекту і режисури заняття чи свята, багато часу затрачається на репетиції, підбір чи шиття костюмів (сценічного одягу), виготовлення візитівок та запрошень, інформаційних плакатів, вибір та оформлення місця для проведення виховного заходу, підбір чи запис фонограм, пошук обладнання, технічних засобів, розподіл тематичного реквізиту.

Окрім цього, важливим фактором підготовки виступає розподіл обов'язків між вихованцями, оскільки у кожної дитини молодшого шкільного віку, хто залучений до виховного заходу, є відповідна роль (чи окрема діяльність). Ролі, за переконаннями Т.Гончарова (2004), визначаються так:

- «учасник (виконує конкретні завдання: вивчає роль і грає її, відповідає на запитання вікторини, готує реквізит, домовляється з конкретною людиною про приміщення тощо);

- генератор ідей (висуває, пропонує ідеї, але не обов'язково їх реалізує);

- організатор (людина, здатна повністю організувати справу, тобто, визначити і сформулювати її завдання: підготовка оформлення, репетиції, домовленості і т.д.).

- учасник-організатор (людина, яка хоче виконувати деякі завдання сама, але може і організувати діяльність інших)» (45-47).

Отож, як бачимо, велика кількість виокремлених виховних задач вирішується в організаційній частині, тому при підготовці виховної творчої справи потрібно акцентувати увагу на процесі проєкції виховного заходу. Досить часто, навіть за добре продуманої і організованої підготовки виховного

заходу в пришкільному оздоровчому закладі зовнішній результат заняття чи виховної справи не відповідає очікуваному, вказує О.Попова (2012). Тому, це не означає, продовжує авторка, що «поставлені виховні завдання не виконані. Навпаки, подібна ситуація дає можливість педагогу, вожатому розвивати аналітичні здібностей дітей, допомагає осмислити те, що сталося, проаналізувати недоліки і зробити висновки на майбутнє. Варто пам'ятати, що головним педагогічним результатом є процес підготовки і організації справи, а не її зовнішній результат (с.25).

Наступна складова – це безпосередньо проведення виховного заходу. В ході проведення виховної справи вожатий має займати вірну позицію: не сковувати дії вихованців власною присутністю, не заважати дітям вільно висловлювати свою думку, проявляти емоції, почуття.

Але, зазначає О.Столяренко (1999), «разом з тим, уважно стежити за розвитком подій, запобігати тому, щоб вони набули небажаного спрямування і вийшли з-під контролю. Досить делікатне питання – коли і як коригувати неправильні дії, перенести розгляд на пізніше чи робити зауваження негайно? З позиції загальної теорії управління питання вирішується однозначно – допущена помилка повинна бути виправлена негайно, щоб не допускати її закріплення» (с.56).

Результат помилок і допущених недоліків необхідно аналізувати зразу після завершення виховної справи, поки в пам'яті збереглися невинуватені недавні події, проте в окремих випадках детальний аналіз потрібно перенести на зручний час. При цьому вожатому треба непомітно для вихованців фіксувати все, що відбувається під час проведення заходу. На випадкові відхилення, затримки реагуйте спокійно, стримано. Як стверджує В.Солова (2000), «потрібно пам'ятати, що реальне життя не можна вкласти в плани, потрібно бути постійно готовим до несподіванок. У випадках відхилення від запланованого реагувати спокійно, стримано» (с.34).

Окреслимо головні вимоги до організації та проведення виховної справи в умовах пришкільного оздоровчого табору:

1. Визначити чітку назву заходу та розуміння вожатим її мети.
2. Планування основних етапів виховної справи (заняття) та окреслення завдань і очікуваних результатів до кожного етапу.
3. Організація підготовчого етапу виховного заходу у залежності від заявленої мети.
4. Проєкція оптимальної змістової складової виховного заходу.
5. Відбір ефективних методів і видів, засобів діяльності, оптимальних прийомів виховних впливів на дітей на кожному етапі виховної справи.
6. Динамічність проведення, раціональний розподіл часу.
7. Різноманітність та творчий характер роботи дітей.
8. Сприятливий мікроклімат, який визначає поведінку вихованців, ініціативність, активність, зацікавлене ставлення до заходу; власна поведінка вожатого, його тон спілкування, педагогічний такт, повага до вільного вираження думок, рекомендацій, пропозицій, прийняття рішень учасників виховного заходу.
9. Відповідність форм та методів роботи обраній тематиці.

На кінцевому етапі – рефлексія, підведення підсумків. У формі колективного обговорення або особистий педагогічний аналіз. Мета такого аналізу – розкриття причини успіхів і невдач, робота над самовдосконаленням.

Н.Яковець (2016) зауважує, що аналіз підсумків виховного заходу потрібно проводити щоразу та «систематично, тому, що тільки спираючись на досягнуте можна успішно рухатися вперед, закріплювати краще, позбутися недоліків. Такий аналіз підсумків має дві основні функції – організуючу й виховну: регулярний аналіз сприяє кращій організації роботи, спонукає більш серйозно ставитися до дорученої справи, оскільки його підсумки й результат не залишаються непоміченими, а піддаються оцінці, аналіз – також і гарна школа виховання спостережливості, самокритичності, вимогливості, формування суспільної думки, правильного ставлення до критики, підвищення педагогічної майстерності» (с.41).

Отож, в організації виховної роботи та життєдіяльності дитячого колективу вожатому необхідно залучати вихованців до ініціативи, самодіяльності, формувати прагнення до прийняття самостійних рішень, орієнтованих громадсько-корисні дії. Для цього потрібно вчити вихованців критично та самостійно мислити, долучати до планування роботи в своєму колективі, реалізовувати власні ідеї.

Специфіка пришкільного табору в тому, що вожатий виступає не тільки в ролі педагога, але й друга, коуча, старшого товариша. Дитячий колектив пришкільного оздоровчого табору має стати своєрідною сім'єю, в якій кожний вихованець почував б себе захищеним.

Майбутній вчитель початкової школи у статусі вожатого, у підготовці до здійснення роботи в таборі з денним перебуванням в канікулярний літній період, має володіти такими компетентностями: належний рівень психологічних та педагогічних знань, здатності стосовно введення документації, вміння проявляти ініціативу, творче мислення та гуманний підхід до дітей молодшого шкільного віку.

Таким чином, організація виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі в реалізації дитячого дозвілля характеризується досить кропіткою працею, а її зміст повинен виражати всі напрямки виховання.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

В першому розділі дипломної роботи «Теоретичні засади організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору» нами проаналізовано нормативну складову та погляди вчених на проблему організації виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах.

Питання ефективної організації виховної роботи в закладах відпочинку та оздоровлення дітей досліджуються вченими, педагогами-практиками, методистами. Саме поняття «організація виховної роботи» за переконаннями вчених можна розкривати як сукупність певних процесів виховної діяльності, в яких приймають участь педагоги, батьки та інші учасники виховного процесу, які покликані, враховуючи умови життя дитини (вік, індивідуальні особливості тощо), сформувати певні риси вихованців, використовуючи при цьому систему планування, організацію та проведення певних виховних дій у дитячому колективі.

Нормативною базою визначено основні напрями організації виховної діяльності в закладах освіти (дозвіллево-розважальний, військово-патріотичний, фізкультурно-оздоровчий, туристсько-краєзнавчий, екологічно-природний, науково-технічний, дослідницько-пошуковий, художньо-естетичний, соціокультурний). За поглядами вчених, організація виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі вирізняється рядом конкретно-предметних особливостей.

Сутнісною характеристикою організації виховної роботи дітей молодшого шкільного віку в пришкільному оздоровчому закладі в залежності від вікових та індивідуальних особливостей вихованців табірної зміни, виступає проведення кожного дня змістовної, цікавої, різноманітної і активної виховної роботи з реалізації дитячого дозвілля та оздоровлення.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПРИШКІЛЬНОМУ ОЗДОРОВЧОМУ ТАБОРІ

2.1. Вивчення досвіду організації виховної діяльності в пришкільних оздоровчих таборах

З метою розкриття предмету дослідження стосовно організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі, нами проаналізовано документацію табору з денним перебуванням організованого на базі Путильської загальноосвітньої школи I-III ступенів, смт. Путила, Путильського району Чернівецької області та звітну документацію студентів-практикантів, які мали можливість до карантинного періоду проходити практику в пришкільних оздоровчих таборах м.Чернівців.

Аналіз роботи реально діючих таборів з денним перебуванням відбувався у розкритті таких складових, як:

- ознайомлення з нормативними та інструктивними документами про організацію виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі;
- використання в плануванні виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі сучасних технологій виховання та основних концепцій педагогіки виховання у партнерській взаємодії «вожатий-вихованець»;
- вивчення передового досвіду діяльності вихователів/вожатих.

Зазначимо, що пришкільний оздоровчий табір з денним перебуванням – заклад, який утворюється на базі ЗЗСО в якому діти перебувають протягом дня, але не менше чим 6 годин.

Стосовно першого напрямку, проаналізувавши організацію виховної роботи пришкільного оздоровчого табору Путильської загальноосвітньої школи I-III ступенів, та таборів з денним перебуванням м. Чернівців можемо констатувати, що виховна робота в таборі з денним перебуванням регламентується Законом України «Про охорону дитинства», «Конвенцією ООН про права дитини», «Державною програмою відпочинку та оздоровлення

дітей», «Типовим положенням про дитячий оздоровчий заклад», «Положенням про дитячий оздоровчий табір з денним перебуванням», статутом закладу відпочинку та оздоровлення і відповідає регіональним особливостям.

Відповідно другого напрямку вивчення досвіду, можемо констатувати, що у більшості таборів з денним перебуванням переважають традиційні форми та методи організації виховної роботи. До прикладу, у Путильському пришкільному таборі у режимі дня реалізуються та види діяльності, як загально-табірна лінійка, зарядка, заняття за інтересами (робота в гуртках), виховна робота в загонних кімнатах (настільні ігри, доміно для дітей, шахи), перегляд та обговорення мультфільмів, відзначення календарних релігійних та державних свят, змагання на майданчику, прогулянки, екскурсії тощо.

Цікавими формами роботи, орієнтованими на практику, саме в стінах цього табору, є зустрічі з місцевими народними умільцями (майстрами своєї справи) з метою передачі досвіду з майстер класами: різьби по дереву, гуцульського орнаменту вишивки та крою національного одягу (вишиванки), вироблення ліжників та гончарного ремесла, гра на музичних інструментах на дриббі, трембіті, бандурі, цимбалах. Оскільки, Путила є одним із небагатьох унікальних центрів, що пишається своїм неповторним самобутнім, цінним краєзнавчим середовищем.

У цьому гірському регіоні де організовувався пришкільний оздоровчий табір вдало поєднано минула та сучасна життєдіяльність. Недаремно Буковинський Соловій, уродженець селища Путили – Ю.Федькович, вказував не те, що «цей край велика доля жде».

Як відомо, майбутнє кожної української землі залежить від вихованості та освіченості її жителів. Організований пришкільний табір на базі ЗЗСО Путильщини славиться хорошим фундаментом та багатою історією. Гуцули вже давно оцінили значення виховання підростаючого покоління.

Так перша школа, яка вміщувала два класи відкрилася в Путилі ще за часи панування Румунії. Заклад загальної середньої освіти, на базі якого

організовується пришкільний оздоровчий табір щороку, крім карантинного періоду, був заснований 1945 року. А згодом у 1971 році учасники освітнього процесу (школярі, педагоги) мали змогу перейти у нову будівлю, яка чудово та зручно розташована у центрі селища міського типу. За роки своєї освітянської діяльності Путильський заклад загальної середньої освіти зумів зайняти важливе місце посеред освітніх закладів району.

Сьогодні для більш ніж сотні школярів школа, а в канікулярний період – пришкільний оздоровчий табір, широко відкривають свої двері. Тут підростаюче покоління горян здобувають не лише ази науки, а й виховуються у руслі справжніх громадян України.

Свідченням цього факту є випускники, які виступають найбільшою гордістю школи та селища. Саме вони, розгубившись іншими світами, у своїй душі несуть любов до української землі, а особистою працею покращують добробут нашої країни.

Дитячий пришкільний оздоровчий табір був до карантинного періоду створений на базі означеного закладу освіти з метою використання права кожної дитини молодшого шкільного віку на повноцінний, змістовний відпочинок, задоволення духовних запитів, потреб та інтересів у відповідності з індивідуальними потребами вихованців.

Основними напрямками організації виховної роботи даного пришкільного оздоровчого табору є оздоровлення, гармонійний розвиток вихованців та загартування дітей. Цьому в такому барвистому, багатому на народні традиції та звичаї краї сприяє:

- оптимальне використання ресурсів природного середовища;
- корисне та збалансоване харчування;
- формування навички особистої гігієни та чітке дотримання санітарно-гігієнічних норм змістовного активного відпочинку вихованців;
- ефективна організація виховної фізкультурної та оздоровчої діяльності (проведення спортивних змагань, організація рухливих ігор на

свіжому повітрі, формування навичок безпеки здоров'я та життєдіяльності у поведінці вихованців табору);

- забезпечення та дотримання режиму відпочинкового дня, не менше 6 годин;
- використання заходів стосовно профілактики дитячого травматизму;
- різноманіття виховних заходів.

Завданнями пришкільного оздоровчого табору за звітній період виступають:

- забезпечення активного відпочинку дітей в період роботи пришкільного оздоровчого табору;
- сприяння розумовому, моральному, фізичному розвитку дітей молодшого шкільного віку;
- виховання почуття дружби та партнерської взаємодії в дитячому тимчасово створеному колективі;
- прищеплювання пошани та любові до рідного краю, до природного середовища;
- розвиток творчих здібностей, та активності дітей молодшого шкільного віку.

Відповідно до типового положення та статуту пришкільного оздоровчого табору був складений робочий план організації виховної оздоровчої діяльності на зміну за тематичним щоденним принципом, що уможливило оптимальне планування виховної роботи за окремими напрямками відпочинкової діяльності:

Згідно фізичного розвитку: змагання, пішохідні прогулянки, екскурсії, рухові види діяльності.

Відповідно до пізнавального розвитку: виховуючий пізнавальний характер відкриття різноманіття краси природного середовища, вміння бути відповідальним.

Згідно естетичного розвитку: через використання музики, мистецтва, світу книг, відвідування музеїв народних майстрів.

Стосовно творчого розвитку: участь у виставках, творчих конкурсах, заняття в гуртках за інтересами.

Відповідно екологічного розвитку: відповідальне та природоохоронне ставлення до навколишнього середовища до природи рідного краю через догляд за рослинами, участь у суспільно-корисній праці.

Для чіткої правомірної організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі директором затверджено ряд документів:

- списки вихованців по загонам;
- кадровий список табору;
- чіткий графік роботи вихователів/вожатих, педагога-організатора;
- календарний план роботи кожного загону та пришкільного оздоровчого табору;
- щоденний режим роботи пришкільного оздоровчого табору на зміну;
- положення про пришкільний оздоровчий табір на базі ЗЗСО I-III ступенів;
- інструкція з охорони здоров'я та життєдіяльності під час організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору з денним перебуванням;
- посадові інструкції вихователів/вожатих та всіх учасників що залучені до роботи табору з денним перебуванням (відповідно штатного розпису).

Всі тематичні дні в пришкільному оздоровчому таборі були насичені різноманітними виховними заходами, природничими екскурсіями та прогулянками.

Відкриття пришкільного оздоровчого табору розпочалося творчим конкурсом дитячих малюнків «Маленький край – країна мого дитинства» та продовжилось створенням гарного настрою на загально-табірному концерті «Ми – українці, єдина родина».

Діти з задоволенням долучалися до ігор та конкурсів про дружні стосунки, почуття дружби, на яскравих позитивних емоціях діти молодшого

шкільного віку взяли активну участь у різноманітних, змістовних, цікавих, веселих, незвичайних та активних конкурсах, що показано на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1. Проведення свята в пришкільному оздоровчому таборі.

Протягом роботи пришкільного оздоровчого табору організовано цікаві пізнавальні екскурсії та пішохідні прогулянки околицями рідного краю.

Доречними є екскурсії до лісу та полонин, оздоровлення загартовуваннями та походами і проведення цікавого дозвілля на водоймах з попереджувальними інструкціями з безпеки здоров'я та життєдіяльності.

В проаналізованих нами пришкільних оздоровчих таборів м.Чернівців на базі ЗЗСО № 27, №28, гімназії № 5 переважають традиційні форми роботи: розучування речівок та загонових пісень, підготовка до презентації «Давайте познайомимось» з метою окреслення правил поведінки в таборі та за його межами, режимом дня табору, святкові концерти з залученням закладів позашкільної освіти (музичні школи, вокальні студії), конкурси малюнків на папері та асфальті «Я за здоровий спосіб життя», роботи в загонових кімнатах, що зображено на рисунку 2.1., ігри на свіжому повітрі (рухливі ігри «Кращий стрибун табору»), шахові турніри, екологічна спрямованість – перегляд

відеороликів «Бережіть природу», прогулянки в парк Шевченка, табірні Спартакіади, відвідування музеїв та бібліотек м.Чернівців, екскурсії до центрального корпусу університету імені Юрія Федьковича, бесіди «Будь уважним пішоходом».

З інноваційних форм переважають епізодично квести з елементами орієнтування на місцевості, мін-лекторії з елементами тренінгу «Мої права», інтелект-шоу «Сміх продовжує життя», інтерактивний конкурс «Придумай казку сам» тощо. Впроваджуються елементи партнерської взаємодії між вожатим та вихованцем у реалізації виховної роботи.

Рисунок 2.2. Вигляд загонової кімнати табору з денним перебуванням.

З огляду на те, що в пришкільних оздоровчих таборах працюють здебільшого вчителі початкових класів у статусі вожатих, їхній передовий педагогічний досвід продовжує вдосконалюватися в організації виховної роботи табору з денним перебуванням, впроваджуючи елементи свого професіоналізму та актуальної теми дослідження в зміст методів та форм роботи з дітьми молодшого шкільного віку в період повноцінного відпочинку та оздоровлення.

На базі гімназії № 5 директором табору з денним перебуванням працює відомий педагог, вчитель початкової школи, дослідник розвивального навчання Паламар Ніна Мартіянівна – математик, викладач математики, учитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, педагогічне звання «вчитель-методист». Педагогічний стаж – 31 рік. З 2012 року – заступник директора з навчально-виховної роботи Чернівецької спеціалізованої школи I ступеня № 23 (гімназії № 5). Нагороджена знаком «Відмінник освіти України».

Проблема дослідження – впровадження розвивального навчання в практику початкової школи. Передовий педагогічний досвід вчителя початкових класів Паламар Ніни Мартіянівни – безцінний скарб професійного наслідування для майбутніх вчителів початкової школи.

Елементи розвивального навчання відомий педагог реалізує і в практиці організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому закладі під час проведення інтелектуальних ігор, математичних брейн-рингів, екскурсій, шахових турнірів з метою розвитку пізнавального інтересу дітей молодшого шкільного віку в умовах відпочинкової діяльності табору з денним перебуванням до навчального предмету – математики. Впровадженням у організацію виховної роботи табору елементи розвивального виховання Ельконіна-Давидова. Основи фінансової грамотності дітей молодшого шкільного віку.

Отже, результати вивчення досвіду організації виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах показали, що в таборах з денним перебуванням в організації виховної роботи переважають традиційні форми та методи роботи. Тому в межах нашого дослідження ми зауважуємо на необхідності впровадження у практику роботи табору з денним перебуванням інноваційних виховних технологій, зокрема до організації клубних форм роботи в пришкільних оздоровчих таборах, а також до проведення профорієнтаційних заходів з метою профілактики негативних проявів та

гармонійного розвитку дитини молодшого шкільного віку в канікулярний літній період.

2.2. Інноваційні форми та методи організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору

Сучасний стан розвитку суспільства вимагає від педагогів пришкільного оздоровчого табору і батьків інноваційних підходів в організації виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку. Саме ця обставина зумовила реформацію в освіті, що реалізується через впровадження компетентнісного підходу в освітній процес. Проаналізуємо впровадження інноваційних технологій в організацію виховної роботи оздоровчого закладу з денним перебуванням, що має вплив на гармонійний розвиток особистості.

Відповідно програмі «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України», мета виховання полягає у формуванні морально-духовної компетентнісної особистості, яка може успішно самореалізуватися в соціальній сфері як громадянин, сім'янин, фахівець (Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України).

Тому зміст організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору базується на формуванні системи цінностей і якостей та рис особистості дитини молодшого шкільного віку, що розвивається і реалізується через її власне ставлення.

З нашими переконаннями, потрібно залучати вихованців до різних форм творчої та суспільно-корисної діяльності, в умовах пришкільного оздоровчого табору, зокрема до: пізнавальної роботи, оздоровчої діяльності, суспільно-корисної праці, екологічної роботи, художньо-естетичної діяльності, спортивних змагань, пропагандистської праці, ігрової діяльності, культурно-дозвілєвої роботи, рекреаційної та екологічної діяльності, що реалізуються в організації дозвілєвої діяльності в канікулярний літній період.

К.Ушинський (2000) вказує, що «виховання всебічно розвиненої особистості – не яка-небудь серія соціально придуманих заходів. Це глибоке вдосконалення всього виховного процесу, ...виховання бере людину всю, якою вона є, з усіма її народними і поодинокими особливостями, її тіло, душу і розум» (с.67).

У практиці організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору упроваджуються педагогічні технології (інтерактивні форми і методи), в основу яких закладено не нав'язування готових сценаріїв вирішення виховних ситуацій, правил, норм та примусове виконання, а створення належних умов для творчого осмислення сутності моральних орієнтирів і норм поведінки, їх необхідності та доцільності, добровільності вибору, креативного застосування, набуття життєвого досвіду ціннісного відношення до себе, до інших людей, до навколишнього середовища.

Поняття «інновація» в перекладі з латинської мови тлумачиться як «оновлення, новина, змінювання – це введення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, в організацію діяльності педагога» (Максимчук, 2013).

За свідченнями науковців, *інновації у вихованні* – це «процес створення, поширення нових засобів (нововведень) для роз'яснення тих педагогічних проблем, які досі вирішувались по-іншому, а також результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних розв'язань різноманітних педагогічних проблем: оригінальні виховні ідеї, нові виховні технології, форми і методи виховання» (Мойсенко, 2018).

Під *інноваціями в організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі* ми розуміємо систему створення, поширення інноваційних форм та методів для вирішення тих педагогічних ситуацій, які досі вирішувались традиційно, а також результат творчого дослідження оригінальних, специфічних, нестандартних пошуків розв'язання різноманітних виховних проблем: генерування виховних ідей, впровадження нових виховних технологій, форм і методів виховання.

Поряд з дефініцією інновації у організації виховної роботи вживається поняття «інноваційні виховні технології», орієнтовані на формування духовних здібностей дітей як основних для розвитку морально-ціннісної системи особистості.

В організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі доцільно, за переконаннями Н.Бугайчук (2019), використовувати інтерактивні технології, які орієнтують на проєктування життєвих ситуацій, спільне розв’язання проблеми на підґрунті обліку обставин та відповідної виховної ситуації: «технологія формування духовної культури, технологія інтегрованого виховання, технологія розвивального виховання, технологія виховання успішної особистості, технологія роботи вчителя-вихователя, технології супроводу та «Педагогічна підтримка», технологія виховання рольовими іграми, технологія виховання та розвитку за інтересами» (Бугайчук, 2019).

В інноваційній виховній діяльності вожатих, вихователів, соціального педагога, психолога, керівників гуртків в умовах пришкільного оздоровчого табору активно використовуються сучасні форми і методи організації виховної роботи, що означено в таблиці 2.1.

Таблица 2.1

Сучасні форми і методи організації виховної роботи

<i>Інформаційно-колективні, масові форми</i>	інформаційні вітальні форми, конференції (дискусії, диспути), інтелектуальні, інтерактивні ігри, «живі (віртуальні) газети» подорожі до джерел української культури (очні, заочні), флеш-моб, ток-шоу.
---	---

<i>Групові (діяльнісно-практичні) форми</i>	об'єднання в творчі групи, екскурсії (прогулянки, походи), театралізовані ігри, огляди-конкурси, використання настільних ігор, ярмарки, застосування народних ігор, тренінги.
<i>Інтерактивні методи і форми</i>	звіти загонових об'єднань, КВН, фестиваль, показові звіти гуртків.
<i>Діалогічні методи</i>	сюжетно-рольові ігри, ринг, диспути між рольові комунікації, дискусії.
<i>Індивідуальні форми виховної роботи</i>	делеговані доручення, виконання творчих завдань.
<i>Наочні форми виховної діяльності</i>	Презентації проєктів, виставки творчості вихованців, виставки книжок, стінівки, тематичні портфоліо, відеоролики тощо

У планах організації виховної роботи вожатих потрібно передбачати комплекс інноваційних підходів до здійснення виховної роботи дітей відповідно до вимог програми «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів у загальноосвітніх навчальних закладах України».

Варто зазначити, що охарактеризовані інноваційні форми та методи не реалізуються окремо одна від одної у виховній системі пришкільного табору, а використовуються у взаємодії, що слугує ефективній організації життєдіяльності дитячого колективу, спрямування на моральні цінності, розвиток творчих здібностей розширення загальноосвітнього світогляду, формування національних почуттів, розвиток вмінь і навичок партнерської комунікації, стимулювання пізнавального інтересу.

Мета організації інноваційних форм виховання в умовах пришкільного оздоровчого табору визначається спрямуванням на розвиток гармонійної особистості, проєктування і укладання індивідуального образу його

життєдіяльності, зацікавленості кожного у виявленні свого життєвого досвіду, прояву своєї індивідуальності.

Основною рушійною силою використання інноваційних форм, на думку Л.Тихенко (2010), є особистість вожатого/вихователя який володіє професійними здатностями:

- творчими здібностями,
- враховує в організації виховної роботи вікові, психофізіологічні та індивідуальні особливості дітей молодшого віку;
- здатний до реалізації власної фахової діяльності використовуючи інноваційні форми та методи роботи в таборі з денним перебуванням;
- прагне відкривати у вихованців можливості творчого розвитку, тобто професіонал свої справи – компетентний, творчий, ініціативний та активний (С. 220-230).

За переконаннями вчених у організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі доцільно використовувати такі інноваційно-виховні технології: технологію виховання успішної дитини; індивідуалізовану (персоніфіковану) технологію виховання за принципом дитиноцентризму; технологію інтегрованого виховання; проєктну, ігрову технологію; технологію саморозвитку та самореалізації особистості; виховання на базі систематичного підходу; розвивальну технологію виховання; колективні творчі справи (Пустовіт, 2011, Холоденко, 2013).

У стрімкий період розвитку інформаційних та мультимедійних технологій, у час переходу до застосування високотехнологічних інформаційних засобів, в котрому якість особистісного потенціалу, рівень загальної освіченості й культури людей набувають пріоритетного значення, важливим чинником організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі стає використання даних технологій у роботі вожатого з вихованцями, до прикладу, під час занять в загонних кімнатах.

Формами реалізації комп'ютерних технологій в організації виховної роботи вожатого за свідченнями є: комп'ютери (комп'ютерні ігри, програми-

тести), проектори, мультимедійні дошки, якими на сучасному етапі розвитку нової української школи оснащені шкільні приміщення, що слугують загоновими осередками, ігрові комп'ютерні програми, особисті гаджети дітей, мультимедійні презентації, перегляд відео, кліпи. Адже застосування комп'ютерних технологій у організації виховної роботи в таборі з денним перебуванням дозволить розвивати в дітей молодшого шкільного віку такі здатності: інформаційні, комунікативні, полікультурні, здатності до самовдосконалення та самоосвіти, компетентісно-продуктивну творчу життєдіяльність. На даний момент розвитку суспільства це – потреба часу.

Оскільки, країні потрібні компетентні особистості, що здатні приймати активну участь у розвитку науки, культури, економіки, загалом державотворення. Тому в умовах пришкільного оздоровчого табору в організації виховної роботи сьогодні, крім оздоровлення, пріоритетним виступає завдання забезпечення сприятливих умов для вивчення і розвитку здібностей вихованців, задоволення потреб та інтересів, формування пізнавальної активності та креативної самостійності.

Проаналізувавши наукову літературу, зазначимо, що у різних вчених свої підходи до класифікації інноваційних виховних технологій. Означимо класифікацію, яка на нашу думку могла б бути впроваджена у практику організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору:

Технологія формування успішної особистості дитини з дітьми молодшого шкільного віку характеризується створенням організацій (угруповань) дитячого самоврядування («Школа лідера», дитяче табірне управління «Світанок», табірне об'єднання «Дивосвіт», мотиваційне об'єднання, яке створюється з метою моніторингу зайнятості вихованців в позашкільній діяльності «Сонячний банк», де грошовими одиницями Сонячного банку є промені: жовтий промінь (1 бал), жовтогарячий промінець (2 бали), червоний промінь (3 бали). Сонячні промені загонові колективи одержують у випадку участі у конкурсах та перемоги у позашкільних місцевих, обласних та Всеукраїнських виховних заходах;

Персоніфікована (індивідуальна) технологія визначається залученням вихованців до індивідуальних бесід, виконання доручення, реалізації завдань творчого характеру;

Проектна технологія займає особливе місце в організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору.

Як свідчать погляди вчених та практика, тільки самостійна дослідницька, пошукова робота трансформує діяльність вихованця у творчі дії, належний рівень морально ціннісної етичної поведінки дитини, а отже, таким чином веде до ситуації успіху.

У проєктній діяльності увага вожатого/вихователя табору з денним перебуванням акцентується на таких напрямках:

- розвиток творчої особистості дитини молодшого шкільного віку;
- виявлення та становлення індивідуальних особливостей дітей молодшого шкільного віку;
- рівні особистісно-виховних досягнення вихованців табору (Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України).

Запропонуємо низку найцікавіших проєктів для загонових колективів пришкільного оздоровчого табору: «Особлива буковинка» (створення відео-фільму про творчість і життєвий шлях Ольги Кобилянської; табірні Інтернет блоги в інстаграм «Дивотабір», «Табірландія», «Ляльковий світ», «Цей парк живий!» «Птахи, що нас оточують – приносять щастя», «Квіти-окраса нашого життя»; утворення табірної об'єднання «Світанок», місячні проєкти «Що ти знаєш про табір», «Звичаї нашого краю», «BEST FAMILY» – як напрям спільної проєктної роботи з батьками.

Наступна виховна технологія – *інтерактивна акція*, що визначається низкою виховних заходів інформаційного та просвітницького напрямку, до прикладу, розповсюдження профілактичної літератури, табірних буклетів, загонових пам'яток, тематичних календариків, діяльність яких орієнтована на профілактику негативних явищ в табірному осередку тощо). Ці профілактичні

заходи можуть бути як окремою виховною справою, так і етапом тематичного заняття чи ігрового комплексу.

Інформаційно-просвітницькі матеріали можна поширювати в межах проведення театралізованої форми (на початку виховного заходу або після).

В ході проведення тематичних днів, орієнтованих на попередження формування в дітей молодшого шкільного віку негативних звичок, булінгу, якостей чи рис характеру, проявів неадекватної поведінки, можна випускати та розповсюджувати буклети-пам'ятки: «Обережно – Інтернет», «Незнання закону, не позбавляє від відповідальності», «Солодка брехня», «Небезпечні іграшки», «Вогонь – друг чи ворог», «Безпека в наших домівках», «Перші квіти» тощо.

Найбільш поширеною у використанні для організації виховної роботи в умовах табору з денним перебуванням є *ігрова технологія* (предметні, сюжетні, рольові, ділові, імітаційні та ігри-драматизації).

Основний зміст реалізації даної технології з метою виховання це «продемонструвати дитині молодшого шкільного віку все, на що вона здатна», що й приведе її в подальшому до «ситуації успіху».

Технологія розвивального виховання. Технологія Д.Ельконіна-В.Давидова (2004) акцентує увагу на розвиток способів утворення розумових дій, основна увага звертається на формування інтелектуальних здібностей дитини. Розвивальне виховання виступає основою розвитку творчої особистості дитини молодшого шкільного віку, якій характерні поява внутрішніх передумов, що забезпечить вихованцю творчу активність, тобто ту, що не стимульована зовнішніми чинниками.

Технології дитиноцентриського спрямування. За методикою М.Монтессорі (2007) визначається моделлю особистісно-орієнтованого підходу виховної роботи. Характеризується тим, що кожний вихованець, з особистими можливостями, бажаннями та потребами, системою відносин засвоює власний індивідуальний шлях розвитку.

Основними виступають три положення: виховання має вільним, виховання має індивідуальний характер, виховання спрямовується показники педагогічних спостережень за дитиною.

Технологія саморозвитку особистості дитини молодшого шкільного віку (портфоліо вихованця). Ефективною технологією виховання дітей молодшого шкільного віку виступає *технологія Портфоліо*, педагогічна філософія якої визначається формулою «Візьми відповідальність за свою успішність на себе».

У нашому розумінні Портфоліо – це засіб фіксації, накопичення і моніторингу індивідуальних досягнень вихованців табору (портфоліо особистісного зростання дитини молодшого шкільного віку, портфоліо зовнішніх успіхів) (Довідник директора школи).

В умовах пришкільного оздоровчого табору варто використовувати портфоліо зовнішніх досягнень, щоб вихованці табору з денним перебуванням змогли не тільки фіксувати власні досягнення, а пізнавати природні ресурси, бажання, потреби, пізнавальні інтереси, нахили, здібності з ціллю їхнього вдосконалення в окремому напрямі.

Цікавою формою співпраці всіх учасників організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору, на нашу думку, є *колективні творчі справи*. Дана форма партнерської взаємодії характеризується повноцінним життям дитячого та педагогічного колективу, батьків вихованців. В контексті даної роботи вожаті виступають як старші товариші вихованців, діючи спільно з батьками («Табір наш дім відпочинку», «Сімейна планета») (Дубінка, 2012).

Доцільною у використанні є технологія *виховання на основі системного підходу*, що характеризується застосуванням рефлексії (*тренінгів*). До прикладу «Заняття толерантності», «Я та мій загін», «Мої права та зобов'язання», «Зміст життя» тощо. *Тренінгові заняття*, на думку вчених, дозволяють вирішувати багато назрілих завдань: від формування пізнавальних компетентностей до генерування ідей, ініціатив та пропозицій, проектів чи програм.

Переваги тренінгового заняття як форми визначається тим, що: вихованці табору з денним перебуванням не бояться самовиражатися, при умові ціннісного ставлення вожатого до знань та спроможностей дитини, впевнено діють чи генерують нові ідеї; почувають себе комфортно, коли вони діляться та аналізують власний досвід (Тимчишин, 2001).

Використання прийому «Маленький загоновий театр» дозволить залучити до участі вихованців табору з денним перебуванням з низькою самооцінкою та активністю, а також і гіперактивних учасників тренінгу. Тематичні конкурси, показові концерти, інсценізації улюблених творів, виховні заняття-презентації «Коло моїх захоплень», «Таланти нашого табору», в організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору сприятимуть глибшій діагностиці творчих нахилів та здібностей і задатків дітей молодшого шкільного віку.

Доцільною в організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору є *технологія співробітництва*. Означена технологія успішно впливає стирання межі між педагогом-вожатим та вихованцем-підлеглим, як наслідок з'являється основи партнерської взаємодії.

Варто, в контексті даної технології, запропонувати форму «Стань вожатим» (коли заздалегідь підготовлені вихованці проводять заняття в загоні).

Звичайно, моральна відповідальність залишається за вожатим, для того щоб бути авторитетом для дітей молодшого шкільного віку, тому що, як правило, діти копіюють під час проведення стиль, тон, інтонацію спілкування, манеру поведінки наставника. Використання такого прийому надає можливість дітям мобілізувати власні знання, увагу та слідкувати за дисципліною.

Застосування інформаційно-комунікативних технологій. В процесі організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору з дітьми молодшого шкільного віку використання ІКТ стало однією із найпоширеніших форм, особливо, за несприятливих погодних умов (брейн-

ринг з природознавства, з громадянської освіти «Я люблю Україну», математичні ток-шоу, «Віртуальна подорож на планету інформатики», тематичні табірні лінійки, ранкові кола, вогники, зустрічі, народні ігри, конференції, диспути, огляди-конкурси, інтелектуальні ігри, віртуальні подорожі, ярмарки, рольові ігри, презентації, флеш-моби, заочні екскурсії, ігри-драматизації, настільні ігри, тренінги, виставки дитячої творчості, показ та обговорення актуальних відеороликів).

Схематичне зображення використання сучасних технологій організації виховної роботи зображено на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3. Сучасні технології організації виховної роботи.

Таким чином, саме такий технологічний підхід є ефективним для організації виховної роботи в умовах пришкольного оздоровчого табору задля вдосконалення способів виховання дітей молодшого шкільного віку в оздоровчому закладі з денним перебуванням. Пошук та впровадження членами педагогічного колективу пришкольного оздоровчого табору ефективних засобів виховання в аспекті інноваційної діяльності скеровує

виховний процес на створення системного підходу до організації виховної діяльності та відображає сучасний зміст виховання в Україні.

2.3. Методичні рекомендації щодо організації виховної роботи у пришкільних оздоровчих таборах відпочинку з денним перебуванням

Організація виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору в період літнього відпочинку вихованців є невід'ємною складовою послідовної та безперервної системи виховання дітей молодшого шкільного віку. Пришкільні оздоровчі табори з денним перебуванням забезпечують сприятливі умови для організації педагогічно-обґрунтованого оздоровчого, змістовного та цікавого дозвілля вихованців, надають можливість їм оздоровитися в межах місця проживання, продовжувати творчо розвиватися, духовно та інтелектуально вдосконалюватися, розширювати загальний культурний світогляд.

Мета організації виховної роботи табору з денним перебуванням, як зазначалося раніше, – орієнтація на фізичний, творчий, духовний, інтелектуальний розвиток вихованців, що реалізується такими завданнями, як: включення дітей в соціальний досвід, створення у пришкільному таборі ситуації партнерської взаємодії у співпраці, співтворчості; формування творчого потенціалу дітей, спрямування на колективну та індивідуальну діяльність; методична та практична співпраця з вожатими та керівникам гуртків за інтересами щодо організації та проведення виховних справ.

Змістом життєдіяльності пришкільного оздоровчого табору, за поглядами К.Салиги (2019), виступають традиційні складові: оформлення табірних та загонних приміщень, планування організації виховної діяльності, робота гуртків, безпека життя та здоров'я дітей молодшого шкільного віку тощо.

Важливим є художнє оснащення загонних осередків табору з денним перебуванням створює комфортну атмосферу для відпочинку та розвитку

творчості дітей молодшого шкільного віку, тому так важливо акцентувати на цьому значну увагу.

На загальнодоступному стенді ватро надавати інформаційні матеріали, де вказується назва пришкільного оздоровчого табору та всіх загонів, режим дня у таборі з денним перебуванням, інформація та фотографії про керівників та педагогічний персонал закладу відпочинку та оздоровлення, план організації виховної роботи впродовж всієї зміни (див. Додаток А), перспективний щоденний план роботи, меню харчування, розклад роботи гуртків за інтересами вихованців, відомості про бібліотеку (режим роботи), вітальні відомості (свята, дні народження, перемоги у конкурсах, вікторинах, змаганнях), інформація щодо спільної виховної роботи з батьками. Доцільно окремо оформити стенди: про «Державну символіку України»; «Техніку безпеки життєдіяльності учасників табору» з правилами поведінки у таборі, в загонах, з правилами дорожнього переміщення, з правилами пожежної безпеки та планом евакуації у випадку небезпечних для життя і здоров'я ситуацій; «Правила здорового способу життя», де можуть зазначатися поради лікарів, адреси та гарячі лінії консультаційних медичних пунктів, презентаційна пропагандистка інформація. Доцільно оформити куточок творчих виробів дітей молодшого шкільного віку, які перебувають у таборі, виокремити місце з художньо-оформленою інформацією народних прикмет, прислів'їв, афоризмів, приказок стосовно проблем морального, фізичного, розумового розвитку вихованців. В даному контексті оформлення стендів варто залучити групу дітей до процесу збору та оформлення інформаційних висловів чи доручити кожному окремому загону у порядку черги, що зображено на рисунку 2.4.

Рисунок 2.4. Оформлення табірної стенду.

Оформлення освітньо-відпочинкового середовища загонів кімнат (вчорашній класів), за свідченнями В.Солової (2002) – спільна колективна справа, до якої має бути залучена кожна дитина, бажаючі батьки вихованців, в котрій кожен може реалізовувати свої уміння та творче бачення.

Важливим є куточок загону – оскільки це «візитівка» кожного окремого загону, тут відображається життєдіяльність вихованців впродовж всієї зміни оздоровлення та відпочинку у пришкільному таборі. Основними складовими оформлення загонного куточка загону повинні бути художньо-оформлені, яскраво і кольорово-зображені: назва загону, девіз та кричалки учасників загону, якими вона вирізняються на загально-табірній лінійці, емблема, загонна пісня. Важливо, щоб загонний куточок включав рубрики: план виховної роботи загону на зміну (оформлений яскраво, нестандартно та індивідуально з малюнками); путівка кожного дня зміни; список та делеговані доручення вихованців загону; рубрику привітання; корисні конкретно-предметні поради; сторінки творчості; живий (щоденно змінюваний) екран настрою учасників виховного процесу в загоні (емодзі), що зображено на рисунку 2.5.

обговоренню відеороликів, фільмів, книг, групові та індивідуальні інтелектуальні вікторини, змагання. Для ефективної організації змістовного дозвілля дітей молодшого шкільного віку в таборі з денним перебуванням варто використовувати комп'ютерні класи ЗЗСО, де вихованці в ігровій діяльності здобуватимуть знання комп'ютерної грамотності.

Організація виховної роботи пришкільного оздоровчого табору, за переконаннями Н.Бугайчук (2019), може бути реалізована на основі сюжетно-рольових ігор, наприклад «Морський флот», як показано на рисунку 2.2., «Космічна мандрівка», «Країна казки», сюжетно-тематичної лінії загальновідомої та цікавої для більшості вихованців книги, тематичних днів (День знайомства, День гри, День рекордів табору, День космічних тіл, День художника (спільна робота з батьками – малюнки на асфальті, День туриста тощо). В перші дні перебування в пришкільному таборі можна мотивувати вихованців (за перемогу вихованці загону отримують призи заохочення: промені (різнокольорові), сердечка, квіточки, емодзі, зірочки, сонечка, – більшу кількість зібраних загonom буде гарантовано нагороджено на загально-табірній лінійці закриття табору з денним перебуванням) на активну участь у всіх видах робіт.

Зміст організації виховної роботи пришкільного оздоровчого табору, вирізняється окрім забезпечення сприятливих умов для оздоровлення та відпочинку дітей молодшого шкільного віку, значним потенціалом розвитку особистості через включення у пізнавальну, трудову, ігрову, художньо-естетичну, фізкультурно-спортивну, екологічну діяльність, котрі важливо чергувати для належного розподілу фізичного та розумового навантаження впродовж дня та цілої табірної зміни.

Таким чином до плану організації виховної роботи пришкільного табору з денним перебуванням доцільно включити виховні справи даними напрямками.

- Патріотичного та громадянського виховання;
- Морально-етичного виховання;

- Художньо-естетичного виховання;
- Екологічного виховання;
- Трудового виховання;
- Спортивно-фізичного виховання.

Зауважимо на основних напрямках національного виховання в умовах пришкільного оздоровчого табору.

- Пошукова діяльність, розробка і упровадження в організацію виховної роботи інноваційних форм та методів, що сприятимуть розвитку національної свідомості;

- Реалізація традицій українського виховання з залученням до народної творчості українського народу, історії країни, творчого літературної спадщини в організації виховної роботи пришкільного табору;

- Наповнення українознавчим змістом традиційних та інноваційних форм виховної роботи закладу оздоровлення та відпочинку з денним перебуванням;

- Застосування у змісті виховної діяльності груп за інтересами (систематична діяльність гуртків, клубів, секцій, студій, фольклорних ансамблів пісні і танцю), основ народної родинної педагогіки і українських промислів (вишивка, гончарство (похід в музей гончарства, проведення майстер класу з виготовлення гончарних виробів) плетіння, різьба по дереву, розпис посуду тощо);

- Педагогічно оптимальна інтеграція у здійсненні виховної роботи табору з денним перебуванням традиційних та інноваційних методів та форм роботи;

- Врахування етнографічних регіональних особливостей.

- Використання державного та народного календаря в організації виховної роботи табору, що припадають на перший місяць літа: День захисту дітей, відзначення Дня Конституції, День молоді та ін.

У підготовці до проведення вказаних свят виховну роботу доцільно організовувати у вікових групах. До прикладу, до Дня захисту дітей у пришкільному оздоровчому таборі для дітей першого року навчання можна запропонувати такі форми роботи: конкурс малюнків на асфальті, перегляд

фільмів про права та обов'язки дітей і батьків, заочні екскурсії у світ дитинства, конкурси на кращий малюнок стосовно означеної тематики, бейн-ринг чи ділову гру «Я маю право», спортивні змагання, флешмоб, вікторина «Мої обов'язки» тощо.

Організація підготовки та проведення вказаних виховних заходів потребує творчого підходу, кмітливості, ініціативи, винахідливості від усіх учасників і сприяє засвоєнню вихованцями знань про права та обов'язки дітей, батьків.

Важливою частиною життєдіяльності вихованців табору з денним перебуванням є організація систематичної роботи гуртків за інтересами, вважає О.Сухомлинська (1995). Графік роботи табірних гуртків доцільно укладати так, була змога чергування різних видів діяльності (театральна імпровізація, спортивні змагання, художньо-образна праця, вокал, хореографія, вишивка, різьба по дереву). При організації роботи гуртків пришкільного оздоровчого табору потрібно врахувати короткочасність перебування вихованців в таборі (три тижні), невелику кількість занять (6-8 на зміну). Оскільки кожна окрема дитина молодшого шкільного віку повинна обов'язково бачити результат своєї творчості, розвитку своїх здібностей та талантів, у зв'язку з цією обставиною, робота в гуртках орієнтується на реалізацію конкретної справи: навчитися акапельно співати, сплітати з бісеру прикраси, навчитися вишивати рушник, серветку, малювати за допомогою комп'ютерної технології. Для роботи гуртків за інтересами керівники повинні використовувати найкращі твори музичного, художнього, технічного, літературного мистецтва. Кожна виготовлена річ, чи результат занять співами чи танцями, повинна відповідати виховній меті, має бути красивою та корисною і практичною для застосування, тому потрібно висувати високі вимоги до запропонованих дітям розробок, виробів, вдосконалення хореографічних елементів, творчих завдань, театральних постановок.

Безпека життя та здоров'я вихованців пришкільного оздоровчого табору під час відпочинку, за переконаннями О.Міщенко (2003) – це «одне з

найважливіших питань у роботі табору з денним перебуванням. Перед початком зміни працівники табору мають ознайомитися та підписатися під відповідними наказами, отримати посадові обов'язки, інструкції з техніки безпеки, пройти відповідні інструктажі» (с.37).

Таким чином в перший день організації виховної роботи табору з денним перебуванням з дітьми потрібно провести вступні інструктажі з безпеки та охорони життєдіяльності, познайомити з правилами поведінки в умовах табору, правилами поводження під час екскурсій (виїзних та пішохідних), прогулянок та походів на природі. Важливо, що перед кожним виходом за межі пришкільного табору видається наказ директора табору, де чітко вказані прізвища всіх присутній дітей на сьогодні, для вожатих проводять цільові інструктажі, результати яких фіксуються у відповідних журналах реєстрації інструктажів з підписами учасників.

Відповідно плану організації виховної роботи пришкільного табору з метою профілактики нещасних випадків з вихованцями під час табірної зміни доцільно проводити бесіди, тематику яких зображено на рисунку 2.6.

Рисунок 2.6. Тематика бесід з безпеки та охорони здоров'я.

Доцільно провести інструктивні бесіди з вихованцями перед прогулянкою в ліс «Обережно, отруйні гриби!; «Обережно! Не всі ягоди можна їсти». Цікавими для використання в означені проблемі будуть ігри «Сам собі рятівник», «Випробування в дорозі з правил дорожнього руху», конкурси (малюнків) «Небезпека, що оточує нас», «Щоб не трапилось біди, правила безпеки пам'ятай завжди!», знавців правил дорожнього руху, правил пожежної безпеки, вікторини «Азбука безпеки», аукціони знань з надання першої домедичної допомоги та ін. (Додаток Б).

На нашу думку, впродовж зміни в пришкільному оздоровчому таборі доцільно проводити конкурси «Я чарівник» або «Я фея», знаючих та кмітливих, вікторини розмальованих загадок, гумористичні та сатиричні, конкурси живих картин; турніри (спортивний, козацький, всезнайки); народні

фестивалі; веселі старти; екологічні плогінги залучаючи батьків, конкурси загонових флешмобів, презентації творчих виробів тощо.

Не можемо оминати в контексті нашого дослідження проблему сьогодення – цькування та булінгу, яка надзвичайно загострилася, здійснювана самими дітьми одне проти одного. В умовах відпочинку дітей в пришкільному оздоровчому таборі така проблема теж відстежується. Оскільки, якщо це булінг, то він має тривалу основу. Практично в кожному шкільному класі є діти, які рано чи пізно стають об'єктами цькування, глузування та приниження. Факти булінгу можуть з'являтися і під час оздоровчого відпочинку вихованців в пришкільному оздоровчому таборі.

Як зазначає А.Барліт (2012) «на сьогодні булінг перетворився на доволі поширене явище, за яким стоїть ціла низка соціальних, психологічних та педагогічних проблем. Найчастіше булінг відбувається в місцях, де контроль з боку дорослих менший або відсутній взагалі. Це можуть бути: їдальні, сходи, коридори, вбиральні, роздягальні, спортивні майданчики» (С.44-46).

Отже, профілактика булінгу в умовах організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі передбачає:

Визначення алгоритму реагування на випадки боулінгу серед вихованців табору: чіткий послідовна система профілактичних дій, відповідальність та компетентність вожатого, адміністративного персоналу, соціального педагога та психолога табору з денним перебуванням; визначення їх ролі та об'єму обов'язків у цій системі протидії. Варто акцентувати увагу на те, що роль вожатого у такій протидії має бути чітко означена і досить обмежена, вожатий може надати вихованцю тільки первинну психологічну підтримку та допомогу, а згодом залучити фахівця. Дитина-булер, жетва, активні та пасивні спостерігачі, батьки з обох сторін повинні отримати допомогу психолога. Необхідно мінімізувати спроби вирішувати такі проблеми вожатим самотійно. Алгоритм протидії та попередження булі гну визначається вимогами чинного законодавства та залученням, окрім внутрішніх ресурсів табору з денним перебуванням кваліфікованих фахівців –

представників внутрішніх служб у справах дітей, кримінальної поліції у справах дітей, громадських організацій тощо.

Ознайомлення вожатих та дітей з інформацією про прояви боулінгу, різницю між конфліктом і цькуванням, його причини та наслідки має насити систематичний характер.

Це може бути вирішено в умовах пришкільного оздоровчого табору впровадженням на базі оздоровчого та відпочинкового закладу програм профілактики агресії серед вихованців, які мають схильність до агресивної поведінки стосовно інших, використання тренінгових занять із розвитку правильних соціальних навичок (soft skills), індивідуального з'ясування та призупинення форм тривалої агресивної поведінки, підміни агресивної поведінки – асертивною, розвитку гуманних моральних орієнтирів, толерантності.

Наступною причиною виникнення булінгу виступає коригування не тільки явних агресивних проявів поведінки вихованців, а й появи нових, почасти за допомогою власного прикладу вожатих, батьків, адже дорослі, які оточують дітей, самі часом проявляють психологічне насильство, як порівняння з іншими, приклеювання ярликів, ігнорування не тільки почуттів дітей, а й самих дітей.

Вирішенням даної ситуації є розвиток у педагогів навиків ідентифікації (виявлення) булінгу як у власній поведінці, так і в поведінці вихованців з метою визначення єдиних вимог та одного погляду на існуючі проблеми.

Великого значення у протидії боулінгу має подолання егоцентризму та розвиток емпатії, формування асертивних комунікативних здібностей, адекватної поведінки та самооцінки, самоконтроль і здатність до саморозвитку, критичного мислення, соціальної адаптації й особистих чинників подолання важких психічних станів та емоційних переживань.

До ефективних педагогічних способів подолання цькування серед вихованців табору, за переконаннями А.Барліта (2012) відносяться формування ціннісних орієнтирів, шляхів адаптивної соціалізації, стійкого

психологічного відношення до негативних ситуацій та негативних емоційних переживань.

Відповідно до загальної програми корекції агресивної поведінки та надання допомоги булеру повинна проектуватися та реалізовуватися профілактична робота з загоновим колективом, задля нівелювання появи послідовників агресора.

Одним із ефективних способів соціально-психологічної профілактики в організації виховної роботи в таборі, орієнтованої на протидію цькуванню, є просвітницька діяльність серед вихованців та їхніх батьків. Таку просвітницьку діяльність здійснюють, як правило, професіонали з психологічної служби (соціальні педагоги, практичні психологи) у співпраці з адміністрацією та загоновими вожатими дитячих колективів (тематичні міні-лекції, корекційні бесіди, тренінги, диспути, дискусії, усні журнали, відео лекторії). Колективні форми профілактичної роботи охоплюють велику кількість учасників, налаштовують на створення позитивного настрою. Організація та проведення профілактичних виховних інформаційних заходів стосовно булінгу серед вихованців сприятиме розвитку правосвідомості, законопослушності і правової поведінки вихованців, відповідальності за власне життя, розвиватиме активність, критичне мислення, самостійність, творчий підхід, створюватиме сприятливі умови для самовираження особистості.

Педагогічному персоналу пришкільного оздоровчого табору, з метою методичної та практичної допомоги можуть бути організовані семінари, симпозіуми, тренінги: «Особливий простір пришкільного табору з денним перебуванням», «Проекція творчих програм зміни в умовах пришкільного табору», «Безпека життя і здоров'я вихованців табору», «Організація профілактичної виховної роботи у таборі», методичні розробки свят, вікторин, конкурсів, комплексу інтелектуальних, творчих та рухливих, ділових ігор, народних забав, спортивних і розважальних змагань, бліцтурнірів.

Отож, окреслені нами методичні рекомендації організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі (творчий підхід до оформлення табірних та загонових куточків, оформлення освітньо-відпочинкового середовища загонових кімнат, обладнання кімнат для ігрової діяльності використання сюжетно-рольових ігор, організація систематичної роботи гуртків, попереджувальна роботи з безпеки та охорони життєдіяльності, виявлення та профілактика булінгу) можуть бути використані для реалізації ефективної виховної діяльності табору з денним перебуванням з метою оздоровлення та повноцінного відпочинку вихованців.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

В другому розділі нашого дослідження «Теоретико-методичні основи організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі», нами проаналізовано та вивчено досвід організації виховної діяльності в пришкільних оздоровчих таборах. Результати вивчення досвіду організації виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах показали, що в таборах з денним перебуванням в організації виховної роботи переважають традиційні форми та методи роботи. Зауважуємо на необхідності впровадження у практику роботи табору з денним перебуванням інноваційних виховних технологій, зокрема до організації клубних форм роботи в пришкільних оздоровчих таборах, а також до проведення профорієнтаційних заходів з метою профілактики негативних проявів та гармонійного розвитку дитини молодшого шкільного віку в канікулярний літній період.

Під інноваціями в організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі ми розуміємо систему створення, поширення інноваційних форм та методів для вирішення тих педагогічних ситуацій, які досі вирішувались традиційно, а також результат творчого дослідження оригінальних, специфічних, нестандартних пошуків розв'язання різноманітних виховних проблем: генерування виховних ідей, впровадження нових виховних технологій, форм і методів виховання. Поряд з дефініцією інновації у організації виховної роботи вживається поняття «інноваційні виховні технології», орієнтовані на формування духовних здібностей дітей як основних для розвитку морально-ціннісної системи особистості.

Розкрито інноваційні форми та методи організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору. Сучасні форми і методи організації виховної роботи (інформаційні вітальні форми, конференції (дискусії, диспути), інтелектуальні, інтерактивні ігри, «живі (віртуальні) газети» подорожі до джерел української культури (очні, заочні), флеш-моб, ток-шоу; об'єднання в творчі групи, екскурсії (прогулянки, походи), театралізовані ігри, огляди-конкурси, використання настільних ігор, ярмарки, застосування

народних ігор, тренінги; звіти загонових об'єднань, КВН, фестиваль, показові звіти гуртків; сюжетно-рольові ігри, ринг, диспути між рольові комунікації, дискусії; делеговані доручення, виконання творчих завдань; презентації проєктів, виставки творчості вихованців, виставки книжок, стінівки, тематичні портфоліо, відеоролики. Основною рушійною силою використання інноваційних форм виступає особистість вожатого/вихователя який володіє професійними здатностями. За переконаннями вчених у організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі доцільно використовувати такі інноваційно-виховні технології: технологію виховання успішної дитини; індивідуалізовану (персоніфіковану) технологію виховання за принципом дитиноцентризму; технологію інтегрованого виховання; проєктну, ігрову технологію; технологію саморозвитку та самореалізації особистості; виховання на базі систематичного підходу; розвивальну технологію виховання; колективні творчі справи

Запропоновано до використання методичні рекомендації до організації виховної роботи в умовах пришкільного оздоровчого табору з денним перебуванням. Окреслені нами методичні рекомендації організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі (творчий підхід до оформлення табірних та загонових куточків, оформлення освітньо-відпочинкового середовища загонних кімнат, обладнання кімнат для ігрової діяльності використання сюжетно-рольових ігор, організація систематичної роботи гуртків, попереджувальна роботи з безпеки та охорони життєдіяльності, виявлення та профілактика булінгу) варто впроваджувати в практику виховної роботи табору з денним перебуванням з метою розвитку компетентнісної особистості.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На підставі нашого дослідження на тему «Особливості організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі» можна зробити наступні висновки.

Проаналізовано погляди вчених на проблему організації виховної роботи в таборі з денним перебуванням. На основі їхніх переконань, дефініцію «організація виховної роботи» розкрито як «сукупність певних процесів виховної діяльності, в яких приймають участь педагоги, батьки та інші учасники виховного процесу, які покликані, враховуючи умови життя дитини (вік, індивідуальні особливості тощо), сформувати певні риси вихованців, використовуючи при цьому систему планування, організацію та проведення певних виховних дій у дитячому тимчасово створеному колективі.

Організована виховна робота з вихованцями табору в канікулярний літній період забезпечує реалізацію принципу безперервності виховного процесу, майже, протягом всього календарного року, оскільки, пришкільний оздоровчий табір є закладом, що не лише створює умови для здійснення оздоровлення і відпочинку дітей молодшого шкільного віку, а й реалізує освітню та виховну функції. Основною метою діяльності пришкільного оздоровчого табору є забезпечення права дитини молодшого шкільного віку на корисний, повноцінний відпочинок, загартування, оздоровлення, створення змістовного (розумного) дозвілля, задоволення потреб, інтересів та запитів відповідно до індивідуальних та вікових особливостей.

Охарактеризовано основні напрями, що визначають зміст виховної діяльності в пришкільних оздоровчих закладах відпочинку (соціокультурний, художньо-естетичний, дослідницько-пошуковий, науково-технічний, екологічно-природничий, туристсько-краєзнавчий, фізкультурно-оздоровчий, військово-патріотичний, дозвілєво-розважальний).

Доведено, що організація виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі характеризується рядом конкретно-предметних особливостей, у зрівнянні з виховною системою у закладі загальної середньої

освіти (тимчасовий здебільшого різновіковий колектив, вихованці з різним соціальним та життєвим досвідом, принцип добровільності, коротка тривалість періоду табірної зміни, зміна статусу вчорашніх класних керівників, на вожатих загонів, які можуть краще пізнати своїх учнів, значення виховного природного середовища – «зона дитячої турботи», дотримання чіткого режиму дня, оздоровлення вихованців з використанням ігор на свіжому повітрі, напружений, динамічний ритм роботи всього педагогічного колективу табору з денним перебуванням протягом зміни).

Розкрито зміст організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі. Організація виховної роботи в таборі з денним перебуванням вміщує поєднання оздоровчої, відпочинкової, трудової, спортивної, пізнавальної (освітньої), естетичної, ігрової, комунікативної життєдіяльності. Зміст, методи, форми та засоби виховної діяльності в пришкільному оздоровчому закладі з денним перебуванням регламентуються нормативними документами, статутом табору, професійною діяльністю педагогів і базуються на основному для позашкільної роботи принципі – добровільності. Згідно з якими до організації виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах під час літніх канікул крім вчительського персоналу закладу загальної середньої освіти, можуть «залучатися студенти педагогічних, медичних та інших навчальних закладів, які перед початком роботи повинні пройти спеціальну підготовку відповідно до порядку, встановленого Міністерством сім'ї, молоді та спорту України. Сутнісною характеристикою організації виховної роботи дітей молодшого шкільного віку в пришкільному оздоровчому закладі в залежності від вікових та індивідуальних особливостей вихованців табірної зміни, є проведення кожного, як правило, тематичного дня змістовної, цікавої і активної роботи з організації самодіяльності вихованців.

Обґрунтовано організаційно-методичне забезпечення організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі. Вивчено досвід на основі звітної документації табору з денним перебуванням організованого на

базі Путильської загальноосвітньої школи I-III ступенів, смт. Путила, Путильського району Чернівецької області та вивчено звітну документацію студентів-практикантів, які до карантинного періоду мали можливість проходити практику очно в пришкільних оздоровчих таборах м.Чернівців. При аналізі досвіду роботи таборів з денним перебуванням зверталася увага на такі складові, як: ознайомлення з нормативними та інструктивними документами про організацію виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі; використання в плануванні виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі сучасних технологій виховання та основних концепцій педагогіки виховання у партнерській взаємодії «вожатий-вихованець»; вивчення передового досвіду діяльності вихователів/вожатих.

Результати вивчення досвіду організації виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах показали, що в таборах з денним перебуванням в організації виховної роботи переважають традиційні форми та методи діяльності.

Доведено необхідність впровадження у практику роботи табору з денним перебуванням інноваційних виховних технологій. Під інноваціями в організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі ми розуміємо систему створення, поширення інноваційних форм та методів для вирішення тих педагогічних ситуацій, які досі вирішувались традиційно, а також результат творчого дослідження оригінальних, специфічних, нестандартних пошуків розв'язання різноманітних виховних проблем: генерування виховних ідей, впровадження нових виховних технологій, форм і методів виховання (технологія саморозвитку особистості, технології дитиноцентриського спрямування, технологія розвивального виховання, технологія співробітництва, застосування інформаційно-комунікативних технологій). До прикладу, використання таких форм та методів роботи в організації цікавого дозвілля пришкільного табору (інформаційні вітальні форми, конференції (дискусії, диспути), інтелектуальні, інтерактивні ігри, «живі (віртуальні) газети» подорожі до джерел української культури (очні, заочні), флеш-моб,

ток-шоу, об'єднання в творчі групи, екскурсії (прогулянки, походи), театралізовані ігри, огляди-конкурси, використання настільних ігор, ярмарки, застосування народних ігор, тренінги, звіти загонових об'єднань, КВН, фестиваль, показові звіти гуртків, сюжетно-рольові ігри, ринг, диспути між рольові комунікації, дискусії, делеговані доручення, виконання творчих завдань, презентації поєктів, виставки творчих виробів вихованців, виставки книжок, стінівки, тематичні портфоліо, створення відеороликів для інстаграму).

Подальшого наукового дослідження потребує проблема партнерської взаємодії дітей молодшого шкільного віку в організації виховної роботи в пришкільних оздоровчих таборах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаров, Ю.П. (2015). Мистецтво виховувати. М. 205.
2. Азовська, Н.А. (2011). Позакласна година. № 18. 20-21.
3. Аніскіна, Н.О. (2005). *Літня школа. Нова організаційна модель освіти старшокласників*. К. 112.
4. Ариян, М.А. (1986). Варіанти ситуативних ролей для середньої школи. Виховання в школі. № 6. 17-20.
5. Барліт, А.Ю. (2012). Форми і методи подолання (мінімізації) соціально-педагогічної та психологічної проблеми булінгу в освітньому середовищі. Горизонти освіти. №2. 44-46.
6. Бартків, О., Дурманенко, Є., Грановський, В. (2008). Соціально-педагогічна діяльність в дитячих оздоровчих таборах (навчально-методичне видання). Луцьк, 2008. 156.
7. Бедарев, Г.К. (1979). Організаторам веселого дозвілля. М. Сов. Росія.
8. Берн, Е. (2009). Ігри, у які грають люди. Люди, що грають в ігри.
9. Бех, І.Д. (2003). Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: Науково-практичні засади: Навчально-методичний посібник. К.: Либідь, 2003. 344.
10. Бугайчук, Н.В. (2019). Методичні рекомендації щодо організації виховної роботи у пришкільних оздоровчих таборах. Retrieved from <http://oipopp.ed-sp.net/?q=taxonomy/term/2893>
11. Булінг: ми всі можемо допомогти це зупинити. (2013) Посібник для батьків учнів початкових і середніх шкіл. Весна. 10.
12. Виготський, Л.С. (2005). Педагогічна психологія. М.: Педагогіка. 480.
13. Вікова і педагогічна психологія. (2010). Під ред. Петровського О.В. М. Освіта.
14. Вовк, Р.О. (2020). 10 ідей для табору. Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/folders/1P6MJTiHAtNiMgTAv-Oju49rfiaJuHpYG>

15. Выготский, Л.С. (1960). Развитие высших психологических функций. М.: АПН СССР. 298.
16. Гончаренко, С. (1997). Український педагогічний словник. Київ: Либідь. 373.
17. Гончарова, Т. В. (2004). Організація і проведення колективної творчої справи. Позакласний час. Травень. № 9–10. 45–47.
18. Грива, О.А. (2007). Педагогічна діяльність в дитячому оздоровчому таборі. Я їду працювати до «Артеку»; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун - т ім. М. П. Драгоманова, Міжнар. дит. центр «Артек». Артек: Сімф. міськ.друк.127.
19. Гутнік, І. М. (2006). Педагогічні засади організації дозвілля підлітків засобами української народної педагогіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. «Теорія та методика професійної освіти». К. 22.
20. Давидов, В. В. (2004). Проблеми розвиваючого навчання: навч. посібник для студ. вищ. навчань, закладів. М.: Видавничий центр «Академія».
21. Дворук, О. І.(2006). Процес виховання очима дитини. Відп. ред. Г. В. Луценко. Педагогіка та конкретні методики. Черкаси: «Родзинка». 109.
22. Дем'янюк, Т.Д. (2006). Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому закладі. Суми. ТОВ видавництво: «Антей». 384.
23. Державна програма відпочинку та оздоровлення дітей на період до 2008 року. Позакласний час. № 9-10. С. 3-90.
24. Державний стандарт початкової загальної освіти. Початкова школа. 2017. № 7. 1–17.
25. Димитров, М.Ф. (2005). Табір починається з вожатого: навч.-метод. посібник Миколаївський держ. ун-т ім. В. О. Сухомлинського, Управління у справах сім'ї та молоді Миколаївської облдержадміністрації, Обласний благодійний фонд «Майбутнє – дітям», Регіональне представництво

Всеукраїнської благодійної асоціації «За нове покоління «Лелека».
Миколаїв:Атол. 85.

26. Дмитрик, І.С. Бурлака Я.І. (1991). Технологія виховного процесу.
К. 234.

27. Довідник директора школи спецвипуск №10 жовтень, 2014). 60-
61.

28. Дубінка, М. М. (2012). Діалогічне педагогічне спілкування як
основа суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Наукові записки [Кіровоградського
державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка].
Педагогічні науки, 112, 173-181.

29. Житник, Б. (2002) Основи сучасного навчання. Вкладка. Завуч.
№1. 1-8.

30. Жуковська, Р.І. (2008). Гра і її педагогічне значення. М.:
Педагогіка.

31. Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей». Режим
доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/annot/375-17>

32. Зміни від 06.09.2018 до Закону України «Про позашкільну освіту».
Режим доступу: <https://www.yurfact.com.ua/zminy-do>

33. Зязюн, І. А. & Сагач Г. М. (1997). Краса педагогічної дії. Київ:
Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу Зязюн, І. А.,
Крамущенко, Л. В., Кривонос, І. Ф., Самещенко, О. Г., Семиченко, В. А. &
Тарасевич, Н. М. (2008). Педагогічна майстерність (3-тє вид.). Київ: Богданов
А. М.

34. Інформаційні матеріали щодо стану здоров'я дітей в Україні та
основних чинників, які впливають на його збереження. (2020) .Інформ. зб.
МОН України. № 15-16.

35. Карпенчук, С.Г. (2005). Теорія і методика виховання. Навчальний
посібник, 2 видання, доповн., преробл., К. Вища школа. 343.

36. Кларин, М.В. (2010). Педагогічні технології в виховному процесі
(аналіз зарубіжного досвіду). М.

37. Клід, І.М. (2011). Цікаве й корисне дозвілля. Організація літнього відпочинку: посібник Т.: Підручники і посібники. 64.
38. Кобзар, Б.С. & Маркова, С.І. (1992). Педагогічна діагностика і виховний процес. Рідна школа. № 2. 67-72.
39. Коваленко, О.Є. (2007). Методичні основи технології виховання. Харків.
40. Концепція «Нова українська школа». (2017). К. Взято з: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
41. Кравченко, Т. В. (2013). Форми просвітницької роботи з батьками: основні види та умови застосування. Соціальна робота в Україні: теорія і практика. № 2. 104–108.
42. Кравчинська, Т. С. (2017). Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. Підготовка керівних та педагогічних кадрів для реалізації Концепції Нової української школи: матеріали наук.-практ. інтернет-конф. (Харків, 6 квіт. 2017 р.). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 85-88.
43. Круцевич, Т. Ю. (2009). Методи дослідження індивідуального здоров'я дітей та підлітків у процесі фізичного виховання. К. Олімпійська література. 232.
44. Кузьменко, Л. В. (2003). Права дитини в Україні та їх реалізація. Київ: Парус.
45. Лаппо, В.В. (2016). Методика виховної роботи в літніх дитячих оздоровчих таборах: Практичний посібник. Івано-Франківськ: НАР. 306.
46. Леонтьев, А. Н. (1977). Деятельность. Сознание. Личность. М.: Политиздат. 304.
47. Літо барвінкове. Навчально-методичний посібник щодо організації дозвілля у дитячих оздоровчих таборах (2008) / Упорядник В.В.Андрусів. Луцьк: Волинська книга. 332.

48. Макаренко, А. С. (1951). Проблемы школьного советского воспитания. Сочинения. М. Т.5: Общие вопросы теории педагогики. Воспитание в советской школе. 105-224.

49. Максимчук, В.М. (2013). Організація роботи літнього пришкільного табору. упоряд. О.О. Колонькова. К.: Шкільний світ. 94.

50. Методика виховної роботи в літніх оздоровчих таборах. (2012). навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя; авт.-уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський, О. С. Філоненко; за ред. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. 179.

51. Міщенко, О. В. (2003). Організація та проведення оздоровчих заходів у літніх таборах відпочинку: навч.-метод. посіб. до вивчення курсу фізичного виховання різних груп населення. Для студентів педагогічних закладів освіти. Н. А. Кулик, Т. Є. Криводуд. Суми: СумДПУ ім.А.С.Макаренка, 2003. 60.

52. Мойсеєнко, Н.П. (2018). Програма виховної роботи пришкільного табору відпочинку. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/programa-vihovno-roboti-prishkilnogo-taboru-vidpochinku-12870.html>

53. Монтесори, М. (2007). Помоги мне сделать самому. Издательство: Карапуз-дидактика. 272 .

54. Науменко, Р. А. (2009). Позашкільний навчальний заклад – освітньо-виховна система. Р. А. Науменко, Л. І. Ковбасенко, О. С. Снісаренко. К.: Інформаційні системи, 32.

55. Ничкало, Н. Г. (1996). Філософія сучасної освіти. Педагогіка і психологія. №4. 49-57.

56. Ніколенко, Л. Т. (2018). Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості дитини у контексті Нової української школи. Методист. Т. 6. 84-92.

57. Організаційно-методичні засади виховної роботи в літніх оздоровчих таборах : метод. посіб. / В. Д. Гаврішко, І. М. Шоробура, Л. А.

Машкіна, Н. В. Казакова; Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. рада, Хмельниц. гуманіт.- пед. акад.— Хмельницький: Вид-во ХГПА, 2011. – 255 с.

58. Педагогічна майстерність: підручник. (2004). За заг. ред. І. А. Зязюна. 2-ге вид., допов. і переробл. К.: Вища школа. 422.

59. Підласий, І. П. (2004). Педагогіка: 100 питань – 100 відповідей: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. М.: Видавництво ВЛАДОС – ПРЕС, 267.

60. Попова, О.Ю. (2012). Практика в дитячих оздоровчих таборах: прогр. та метод. рек. для студ. II курсу галузі знань 0101 напряму підготов. 6.010102. Кам'янець-Подільський: Сисин О. В.: Абетка. 35.

61. Про організацію відпочинку та оздоровлення дітей, організацію роботи закладів загальної середньої освіти літній період 2021 року (2021). Взято з: https://zp.gov.ua/upload/content/o_1evchqs8u3goiglae1ibnoeu11i.pdf

62. Програма «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України» (2007). Київ.

63. Пустовіт, Г. П. (2003). *Позашкільна освіта: сутність, мета, перспективи*. Рідна школа. № 2. 14-19.

64. Пустовіт, Г. П. (2011). Позашкільна освіта і виховання в контексті основних напрямів реформування освіти в Україні. Вимірювальна та обчислювальна техніка в технологічних процесах, 1, 293-296.

65. Рішення № 21-2/21. (2021). Про затвердження Регіональної програми оздоровлення та відпочинку дітей Чернівецької області на 2021-2025 роки (30 березня). Режим доступу: <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/Prohramy/Dep%20soc%20zahystu/rehionalna-prohrama-ozdorovlennya-ta-vidpochynku-ditey-chernivetskoyi-oblasti-na-2021-2025-roky.pdf>

66. *Рухливі ігри в літньому таборі та на пришкільному майданчику* (2004). Все для вчителя. червень. №1

67. Савченко, О.Я. (1996) Розвивай свої здібності: навч. посіб. для молодших школярів. Освіта. 192.

68. Салига К.О. (2019). Формування здорового способу життя. Режим доступу: <http://hmlna.kaniv.info/vihovna-robota/formuvanna-zdorovogo>
69. Солова В. М. Педагогіка літнього оздоровчого табору: метод. рекомендації студентам-практикантам, вожатим, вихователям / В. М. Солова, Н. І. Яковець; Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин: [б.в.], 2000. – 70 с.
70. Соціально-педагогічна діяльність у дитячих оздоровчих таборах: навч.- метод. посіб. для студентів – організаторів літнього відпочинку дітей і молоді / С.Я.Харченко, Л.Ц.Ваховський, О.П.Песоцька та ін.; за заг. ред. С.Я.Харченка; М-во освіти і науки України та ін. – Луганськ: Альма-матер, 2008. – 284 с.
71. Столярченко, О. В. (1999). Методика виховної роботи з учнями в літній період: практико-зорієнтований навчально-методичний посібник. К: ІЗМН. 156.
72. Суходольська, Л.В. & Фіцула, М.М. (1998). Методика виховної роботи. Тернопіль. 3-6.
73. Сухомлинська, О.В. (1995). Теоретичні основи виховання і діяльності закладів позашкільної освіти. Початкова школа. № 1. 28-30.
74. Сухомлинський, В. О. (2012). Серце віддаю дітям. Київ: Акта.
75. Сухомлинський, В.О. (1979). Вибрані твори. К.: Радянська школа. Т.3. 76.
76. Тимчишин, О.І. (2001). Робоча книга вихователя. Тернопіль «Астон».
77. Тихенко, Л.В. (2010). Науково-методична діяльність як ефективний засіб оптимізації навчально-виховної, організаційної та методичної роботи в позашкільних навчальних закладах. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні. Суми. №4 (6). С. 220-230.
78. Україна. Верховна Рада. Закон. (2017). Про освіту. Взято з: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page7>

79. Україна. Верховна Рада. Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту і туризму. (2015). Сімейна політика України – цілі та завдання, матеріали парламентських слухань у Верховній раді України 17 червня 2015 р. Київ: Парламентське видавництво.

80. Україна. Постанова Національної академії педагогічних наук України № 1-7/6. (2004). Про Національну програму виховання дітей та учнівської молоді в Україні. Взято з: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.9401.0>

81. Ушинский, К. Д. (2000). Воспитание человека: избранное. М.: Карапуз. 256.

82. Формування творчої активності молодшого школяра засобами сучасних педагогічних технологій (програма творчої майстерні для вчителів початкових класів). Режим доступу: <http://static.klasnaocinka.com.ua>

83. Холоденко, В.О. (2013). Сутність, зміст та структура творчої активності особистості. Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis>

84. Хомячук, А. (2006). Водограй світязьких забав. Методичний збірник на допомогу організаторам дозвілля. Луцьк. 59.

85. Хорошак, М.С., Самолук, Г.С. (2012). Літнє оздоровлення та відпочинок дітей у пришкільному таборі. 192.

86. Яковець, Н.І., & Стрельнікова, Н.М. (2004) Методика виховної роботи в літніх оздоровчих таборах: Метод. рек. до лабораторних робіт. Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин: Видавництво НДПУ ім. М.Гоголя. 201.

87. Яременко, М.П. (2016). Від творчого вчителя – до творчого учня: методичні рекомендації для вчителів початкових класів. 41-51.

Додатки

Додаток А

Орієнтовний варіант плану-сітки роботи загону

1	1-й день	1.Знайомство з територією табору, його традиціями. 2.Операція «Затишок». 3.Вечір знайомств: «Будемо знайомі – будемо товаришувати». 4.Відкриття табірної зміни
2	2-й день	1.Організаційно-виборний збір «З днем народження, загін!». 2. Розучування девізу, примовки, пісні загону. 3. Тренінг на тему «Культура поведінки». 4.Концерт «Алло, ми шукаємо таланти». 5.Лист другу.
3	3-й день	1.Інтерактивна форма. Тестування «Пізнай самого себе». 2.Ігри та розваги протягом дня. 3. Концерт «Дорослі – дітям».
4	4-й день	1.Трудовий десант «Плогінг». 2.Конкурс «Якби я був ...». 3.Відкриття Малих олімпійських ігор. Змагання з певного виду спорту.
5	5-й день	1.Екологічна інтелектуальна гра «Краса в довкіллі». 2.День домашніх тварин. Поговоримо про наших улюбленців.
6	6-й день	1.Диспут «Чого навчишся – того за плечами не носити». 2. Фото-конкурс «Зроби сам».
7	7-й день	1.Гра телешоу «Поле чудес». 2.Свято «Моя родина». 3.Конкурс на кращу танцювальну пару.
8	8-й день	1.Екологічна експедиція: ▪ похід до лісу; ▪ похід до річки. 2. Вечірній вогник «Музика у житті людини»
9	9-й день	1.Свято квітів. 2. Конкурс на кращу екібану. 3.Відбірковий тур-конкурс «Міс загону та Містр загону».
10	10-й день	1.Інтелектуальна гра «Всезнайка». 2. День спорту. Веселі старты.

11	11-й день	1.Національно-патріотичне свято «Нашому роду нема переводу. 2. День рідної мови».
12	12-й день	1.Родинне свято «Батьки любі, милі». Презентація бажаючих сімей. 2.Майстерня мод. 3.Вечірнє коло гумору.
13	13-й день	1.Конкурс «Ну-мо, дівчата». 2.Свято танців. 3.Обрання короля та королеви балу.
14	14-й день	1.День іменинника. 2.Конкурс «Ну-мо, хлопці» ▪ приготування страви; ▪ кращий перукар; ▪ найсильніший; ▪ найспритніший; ▪ гуморист; ▪ найкмітливіший.
15	15-й день	1.Свято польової квітки. 2. Конкурс на кращу історію про польову квітку. 3.Шоу «Кохання з 1-го погляду».
16	16-й день	1.Конкурс малюнків за допомогою комп'ютерних програм, на асфальті. 2.Загальнотабірне «Свято Нептуна».
17	17-й день	1.Тренінг на тему «Твій зовнішній вигляд». 2.Конкурс «Алло, ми шукаємо таланти».
18	18-й день	1.Свято «Без верби й калини нема України». 2. День бантика Козацький турнір. .
19	19-й день	1.Конкурс молодих поетів: написання вірша на задану тему. 2.Загально табірний конкурс «Літня красуня».
20	20-й день	1.Туристичний похід. 2. Гра на привалі «Що? Де? Коли?». 3.Анкетування про табірний сезон.
21	21-й день	1.Лист до себе на морально-виховну тему «Мій ідеал людини». 2. Лист на згадку. Обмін адресами, фотографування. 3.Закриття Малих олімпійських ігор. 4.Вечірній вогник «Прощай табір».

Додаток Б

Добірка ігор для ефективної організації виховної роботи в пришкільному оздоровчому таборі

Ділова гра «ЛІДЕР».

Мета гри: дати дітям можливість розповісти й показати, якими вміннями вони володіють, як використовують їх на практиці. Лідерами не народжуються – ними стають.

Ремарка: Кожна дитина може бути в цій ролі: стати командиром у туристичному поході, організувати чергування в їдальні, підготувати вечір чи провести спортивні змагання. Організовуючи всі ці справи, лідеру необхідно володіти мистецтвом вести за собою. Ці діти є першими помічниками вожатого.

Хід гри:

- 1. Комплектування команд по 5-7 осіб.**
- 2. Обрання капітана команди, обговорення назви, девізу.**
- 3. Конкурс на кращу назву і девіз команди.**
- 4. Конкурс капітанів.**
- 5. Виконання спільного завдання.**

6. Аукціон ідей. При комплектуванні команд, а також виборі капітана можна використати один із видів гри «Ромашка», різноманітні ігрові питання та завдання.

Наприклад: з ким би ти поділився своєю таємницею?, з ким би ти хотів жити в одній кімнаті?, з ким би ти пішов на виконання небезпечного завдання? Можна запропонувати групам дітей швидко скласти з підручного матеріалу (кубики, камінці, шишки) яку-небудь фігурку (хатку, машинку, звірятко).

Поки діти складають, педагог повинен уважно стежити за їх діями: хто сміливо бере на себе ініціативу, віддає розпорядження, а хто стоїть осторонь.

Конкурс капітанів допоможе виявити в загоні найбільш ерудовану, організовану особу, котра вміє швидко орієнтуватися, знаходити правильні рішення. Після жеребкування капітан підходить до групи експертів і йому пропонується питання (завдання чи ситуація).

Якщо капітан відповідає, то переходить до другого експерта. Капітан отримує жетон (червоний – 5 балів, зелений – 3 бали, білий – 0).

Якщо в капітана виникли труднощі з відповіддю, він може купити інформацію за дозволом команди, але при цьому команда отримує штраф (мінус 1 бал).

Однак капітан може отримати відповідь у банку інформації (це довідкова література тощо). Він може купити досить оперативно готову інформацію, але це буде коштувати йому досить дорого. Це можна зробити також за згодою команди, тому що штраф у цьому випадку складає мінус 3 бали. Це готова відповідь, яку капітан може купити в одного з експертів. Ще капітан може купити допомогу команди. Така допомога безкоштовна, адже від

того, як буде працювати команда спільно, дружно, творчо, залежить успіх і капітана, і всієї команди.

У наступному етапі бере участь вся команда, їй пропонується одне ігрове завдання.

Наприклад: педагог підготував 3 групи карток із написами.

I група – герой, предмет, явище, естрада, природа тощо.

II група – ознаки (великий, зелений, веселий).

III група – форма справи (вечір, конкурс, чемпіонат, ...).

Представник команди витягує по одній картці з кожної групи. Наприклад: «чемпіонат», «естрада», «веселий». З цих слів треба скласти назву заходу: конкурс «Веселий чемпіонат естрадних акторів». Дається час кожній команді на підготовку завдання, і команда починає своє веселе дійство. Після закінчення гри діти на практиці можуть переконатися, хто в їхньому загоні лідер, кого можна обрати командиром, його помічником, а хто є хорошим виконавцем.

Гра проводиться протягом 1-1,5 год.

Кількість учасників не більше 40 осіб.

Гра починається зі вступної бесіди керівника гри, в якій розкривається основна мета гри, етапи та її хід.

Створення системи психолого-педагогічної діагностики і корекції допомагає вожатому/ вихователю чітко визначитися задля успішної реалізації основних завдань, що стоять перед освітянами влітку.

КОМПЛЕКС РУХЛИВИХ ІГОР ДЛЯ ДІТЕЙ

ПРИНЕСИ КАНАТ

Команди розташовуються на протилежних сторонах майданчика за лініями. Перпендикулярно до середньої лінії кладуть канат довжиною 4-6 м. За сигналом гравці біжать до каната, щоб заволодіти ним і перетягти на свою сторону. Це нелегко, оскільки суперник намагається зробити те саме. У боротьбі виграє найбільш спритна команда. Гру проводять з різних вихідних положень: стоячи спиною до каната, сидячи по-турецьки. За однакових результатів надається ще одна спроба.

ПЕРЕПРАВА В ОБРУЧАХ

Команди вишикувані в колону по одному. Перед стартовою лінією в руках у направляючого гімнастичний обруч. За сигналом обруч «одягають» на пояс два перших гравці і швидко перебігають на протилежний бік майданчика – дистанція до 10-15 м. Перший номер залишається за фінішною лінією, а другий, не знімаючи обруча швидко повертається назад і повторює завдання з третім номером, потім він сам залишається на протилежному «березі», а переправу продовжує третій номер і т.д. Виграє команда, яка перша закінчила переправу.

ПРИНЕСИ М'ЯЧ

Команди вишикувані в колону по одному чи в шеренгу перед стартовою лінією. На протилежному боці майданчика, напроти кожної

команди, лежить коробка з тенісними м'ячами у кількості, що відповідає кількості гравців у команді. За сигналом перший номер біжить до коробки, бере один м'яч і бігом повертається назад на своє місце, хлопаючи по плечу наступного учасника, другий номер повторює те саме і т.д. Естафета закінчується тоді, коли принесе свій м'яч і стане у колону останній гравець.

БАР 'ЄРНИЙ БІГ

Команди вишикувані на стартовій лінії. Поперек дистанції натягнуті три-п'ять довгих еластичних мотузок на відстані 4-5 м між собою. За сигналом учасники почергово проходять дистанцію туди і назад, перестрибуючи через бар'єри. За торкання до шнура команда отримує штрафне очко. Висота бар'єра варіюється залежно від віку і підготовленості учасників. Перемагає команда, яка першою закінчить естафету і допустить найменше помилок.

ХТО ДАЛІ СТИБНЕ?

Склад команди – 8-10 чоловік. Команди вишикувані у шеренги обличчям один до одного, між ними дві стрибкові смуги. Перші номери стають за стартовою лінією і виконують стрибок у довжину з місця і т. д. за номерами.

ЕСТАФЕТА ЗІ СКАКАЛКОЮ

Команди, вишикувані в колону по одному, в руках у направляючих короткі скакалки. За сигналом перші номери починають переміщення, скачучи обумовленим способом через скакалку і обійшовши стояк, що знаходиться на відстані 6-8 м, повертаються назад, передаючи скакалку іншим номерам і т.д. Умови естафети: під час переміщення з урахуванням відстані зробити 8-12 обертів скакалки. Способи стрибків: ▪ «качалочки» – на два кроки один оберт скакалки; ▪ бігом – на кожен біговий крок – один оберт скакалки; ▪ стрибки на двох ногах з проміжковими стрибками; ▪ стрибки на двох ногах без проміжкових стрибків.

СНАЙПЕРИ

Склад команди 6-8 чоловік. Команди вишикувані у шеренгу за 1,5-2 м перед лінією кидка, у кожного учасника в руках по два тенісних м'ячі. На відстані 5-8 м від лінії кидання знаходиться мішень. За сигналом гравці почергово виходять вперед і виконують по два кидки в ціль. Виграє команда, яка попала в більшу кількість мішень і витратила на них меншу кількість м'ячів. Естафети з елементами спортивних ігор.

М'ЯЧ У КІЛЬЦЕ

Команди вишикувані в колону по одному перед баскетбольними щитами на відстані 2-3 м. За сигналом перший номер кидає м'яч у кільце, потім ловить і кладе м'яч, а другий гравець бере його й теж кидає у кільце і т.д. Виграє команда, яка набрала більше число влучень. Гравець, який не попав у корзину, повинен, спіймавши м'яч, оббігти з ним стойку, що знаходиться в 5-6 м від колони і лише тоді передати м'яч наступному гравцю.

БАСКЕТБОЛЬНИЙ СЛАЛОМ

Склад команди 8-10 чоловік. Команди вишикувані за лінією старту, в руках у перших номерів по баскетбольному м'ячу. За сигналом учасники з веденням м'яча (удари об підлогу) оббігають «вісімкою» вертикальні стояки,

що стоять на 1-2 м один від одного, потім, рухаючись вперед, перекидають м'яча через горизонтальну планку (натягнутий шнур), ловлять його, кидають у стінку, знову ловлять і кидають у кільце. Після попадання (число спроб не обмежене) учасник перекидає м'яч назад іншому номеру, а сам повертається до команди. Естафети з погодженими колективними діями.

ХТО ШВИДШЕ?

Команди вишикувані в шеренги. Перед кожною командою поставлено по два стояки висотою 50-60 см, між ними «дверний проміжок». За сигналом гравці кожної команди по чергово швидко пробігають у двері і перестроюються у свою шеренгу на протилежному боці майданчика.

ПАРНІ ГОНКИ

Команда вишикувана в колону по одному. Направляючі – перший і другий номери – стоять попарно.

За сигналом перша пара рухається умовним способом до протилежної лінії. Перший залишається за лінією, другий повертається назад і виконує завдання з третім номером, потім сам залишається на місці, а третій номер повертається за партнером і т.д. Способи переміщення: бігом, тримаючись за руки; боком, приставними кроками, обличчям один до одного, тримаючись за руки; те саме, стоячи один за одним, тримаючи партнера за пояс.

СОРОКОНІЖКИ

Команди шикуються в колону по одному перед стартовою лінією і розраховуються по 3-5 чоловік.

За командою: «Приготуватися!» – всі учасники першої групи присідають і кладуть руки на пояс товаришу. 3

а командою: «Марш» – групи умовним кроком чи стрибками проходять навприсядки установлену дистанцію, зберігаючи з'єднання і не встаючи. Те саме повторюють другі і т.д.

Виграє команда, учасники якої першими перейдуть фінішну лінію і не порушать установлених правил. Естафети комічного характеру.

КАРАКАТИЦЯ

Команди вишикувані в колони по одному. Направляючі у вихідному положенні – упор сидячи із зігнутими ногами. За сигналом вони трошки піднімають таз і швидко пересуваються в упорі на руках до протилежної лінії, розташованої на відстані 5-6 м від старту. Як тільки ноги перетнуть фінішну лінію, гравці встають і бігом повертаються назад, стаючи в кінець колони, а рух починають другі учасники.

РОЗСИПАВ – ЗБЕРИ

Команди вишикувані на старті. У руках у перших номерів по коробці, в якій знаходяться 10-12 тенісних м'ячів. За сигналом учасник підбігає до кола, що лежить, на підлозі, висипає всередину вміст своєї коробки і швидко відносить її назад, передаючи другому учаснику. Той біжить до кола і, зібравши розсіпані м'ячі в коробку, повертається і передає її наступному номеру, який знову висипає вміст в коло і т.д.